

Di
ak

TAIDEMAALAUSTUOKIO KOSKELASSA

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Pia Rantala

Terveysalan koulutusohjelma

Sairaanhoitaja (AMK)

Mari Virtanen

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Terveysalan koulutusohjelma
Sairaanhoitaja (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Tiivistelmä

Pia Rantala ja Mari Virtanen

Taidemaalaustuokio Koskelassa

Rantala, Pia; Virtanen, Mari. Helsinki, kevät 2018, 40 sivua, 4 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK), sosiaalityön koulutusohjelma, sosionomi (AMK),

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa taidemaalaustuokio Koskelan palveluasumisyksikön asukkaille. Tämä opinnäytetyö on yksi osa toiminnallisten opinnäytetyökokonaisuuksien sarjaa. Diakonia ammattikorkeakoulussa syntyi ajatus tehdä tämä projekti uudella tavalla opinnäytetöinä moniammatillisessa työryhmässä, johon kuuluu sosiaali-, terveys- ja kirkonalan opiskelijoita. Toimintaa toteutettiin helmi- maaliskuun aikana 2018 viitenä perättäisenä viikkona. Oma osuutemme oli kolmantena ja teemana oli abstraktinen taidemaalaukset. Tavoitteena oli tuottaa matalan kynnyksen taidetoiminnan ja yhdessä tekemisen kautta asukkaille onnistumisen kokemuksia. Taidemaalaukset jäivät asumisyksikköön muistuttamaan tuokiosta.

Teoreettisessa viitekehysessä käsitellään yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen merkitystä sekä taidelähtöisiä menetelmiä ja sitä kautta saatua iloa ja onnistumisen kokemuksia. Toteutuksen suunnittelussa käytettiin hyväksi omaa tietotaitoa, teoriapohjaa, hakukoneita ja aikaisemmilta kerroilta saatua palautetta. Lisäksi kuultiin myös yksikön henkilökuntaa. Tällä tavoin saatiin huomioitua myös työelämän näkökulma ja kokemustieto. Toteutus tapahtui palvelukeskuksen omissa kulttuuritoiminnan tiloissa. Toteutuksen arviointiin osallistuivat oppilaitoksen edustajat, muut projektiin osallistuneet opiskelijat, yksikön henkilökunta sekä toimintaan osallistuneet asukkaat. Asumisyksikkö sai käyttöönsä tavan toteuttaa taidelähtöisiä menetelmiä taideterapiatoiminnan menetelmien avulla. Asukkaiden innokas osallistuminen ja positiivinen palaute viittaa siihen, että tämänkaltaiselle toiminnalle on tarvetta. Asukkaat saivat palautteen ja oman arviomme mukaan taidekokemuksesta tavoittelemamme keskinäistä vuorovaikutusta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja onnistumisen kokemuksia. Menetelmien yksinkertaisuus ja hyvä ohjaus ja suunnittelu johti tuokion onnistumiseen. Tämän kokemuksen perusteella voimme suositella vastaavaa toimintaa toteutettavaksi muissakin asumisyksiköissä.

Asiasanat: Taidelähtöiset menetelmät, yhteisöllisyys, vuorovaikutus, osallisuus, onnistumisen kokemukset

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Degree programme in nursing

Bachelor's degree (AMK)

Degree programme in social studies

Bachelor's degree (AMK)

Abstract

Pia Rantala ja Mari Virtanen

Painting session in Koskela

Rantala, Pia; Virtanen, Mari. Painting session in Koskela. Helsinki, spring 2018, 40 pages, 4 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in nursing. Degree: Nurse. Degree: Bachelor of social services.

The main purpose of this functional thesis was to plan and execute an art-based session for the occupants of one of Koskela's supported living unit. It was a part of a larger project that included five different activity-based theses with different approaches. The idea for this project was developed at Diaconia University of Applied Sciences, and it was based on a new kind of multi-professional collaboration of students. The team consisted of the students from the healthcare, social work, and church's diaconal work programs. The whole project took place during the five consecutive weeks between February and March 2018. Our group had the third session, and the theme was an abstract painting. The primary goal was to produce feelings of achievement and a sense of solidarity by doing a beginner friendly art project together. All the artwork remained at Koskela to remind the residents about their achievements.

The theoretical framework includes information about the role of communal feeling and interaction with others. It also examines how to achieve joy and empowerment by practicing art-based methods. In the planning of the practical implementation, we used our knowledge of painting with acrylics, academic research, Google searches, and the feedback from previous sessions. Also, we asked the staff at Koskela about their views. The session took place in Koskela's cultural activity room. Teachers, employees, other students in the project, and the occupants of the living unit evaluated the results of the program. The Koskela staff learned one way to execute an art session with the art therapy method. The enthusiastic participation of the occupants points out that there is a need for this kind of activity in the supported living units. Based on the feedback and our observations, the occupants had a chance to interact with each other. Making art together produced feelings of joy, sense of achievement, and moments of togetherness; these were the main objectives of this study. The session was successful because we used simple methods, proper planning, and guidance. Based on this experience, we can recommend this type of activity for other supported living units.

Keywords: Sense of community, interaction, art-based methods, participation, feel of achievement

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS	6
2.1 Yhteisön ja ympäristön merkitys palveluasumisessa	7
2.2 Vuorovaikutus ja elämänlaatu	7
3 TAIDE JA KULTTUURI HYVINVOINNIN LUOJANA	9
3.1 Taidemaalaminen menetelmänä.....	11
3.2 Iloa ja onnistumisen kokemuksia taidemaalamalla	12
4 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ SEKÄ OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	14
5 TAIDEMAALAUSTOIMINTATUOKION SUUNNITTELU.....	14
5.1 Ideointivaihe.....	15
5.2 Tutustuminen palvelukeskukseen	16
5.3 Maalaustekniikan valinta	17
5.4 Ajan- ja tilankäyttö.....	18
5.5 Suunnitelma taidemaalauksen toiminnan arvioinnista	19
5.6 Etukäteisvalmistelut toimintatuokiota varten	20
6 TAIDEMAALAUSTUOKION TOTEUTUS	22
6.1 Aloitus ja virittäytyminen.....	22
6.2 Taidetyöskentely	23
6.3 Taidemaalauksen esittely ja liittäminen.....	24
6.4 Lopettamisvaihe	24
6.5 Purku/ toiminnan arviointi.....	25
7 TAIDEMAALAUSTUOKION TOTEUTUKSEN ARVIOINTIA.....	25
7.1 Arviointilomakkeiden aineiston käsittelyä	26
7.2 Yhteenvetoa suullisesta ja kirjallisesta arvioinnista	29
7.2.1 Osallistujien erityistarpeiden huomioiminen.....	29
7.2.2 Taidemaalausmenetelmän sopivuus kohderyhmälle	29
7.2.3 Taidemaalaustuokion toteutus ja ohjaus	30
7.3 Asukkaiden antama arviointi	31

7.4 Itsearviointi.....	31
7.4.1 Suunnittelu ja etukäteisvalmistelut.....	31
7.4.2 Maalaustekniikan ja -välineiden valinta ja käyttö.....	32
7.4.3 Musiikki, tila ja istumajärjestys.....	33
7.4.4 Asukkaille tiedottaminen.....	33
7.4.5 Arviointilomakkeet.....	34
7.4.6 Ohjaus.....	34
7.5 Eettiset näkökulmat.....	35
8 POHDINTA.....	35
LÄHTEET.....	38
Liite 1. Toimintasuunnitelma.....	40
Liite 2. Kutsukortti ja tiedotusposterit.....	40
Liite 3. Arviointilomakkeet.....	40
Liite 4. Kuvia.....	40

1 JOHDANTO

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa toiminnallinen tuokio Koskelan palveluasumisyksikön asukkaille. Opinnäytetyömme on osa toiminnallisten opinnäytetyökokonaisuuksien sarjaa, jotka kuuluvat Diakonia-ammattikorkeakoulun toteuttamaan projektiin tehdä opinnäytetyö uudella tavalla, moniammatillisessa työryhmässä. Opinnäytetyön toteutus ja arviointivaiheissa oli mukana perinteisen opinnäytetyön tekijöiden ja opinnäytetyötä ohjaavien opettajien lisäksi myös muut opinnäytetyöryhmät. Opiskelijat koostuivat sosionomi-, diakonia- sairaanhoitaja- sekä kirkon nuorisotyön opiskelijoista. Opinnäytetyön toiminnallisiin tuokioihin osallistui myös Koskelan palvelukeskuksen työntekijöitä arvioimassa toiminnan toteutusta. Heiltä saatiin myös etukäteen arvokasta kokemustietoa asukkaista.

Koskelan palveluasumisyksikköön kuuluu kaksi ryhmäkotia, joissa molemmissa on 15 asukaspaikkaa. Asukkaat ovat työikäisiä aikuisia, joilla on puutteita elämänhallinnassa ja -taidoissa, joten he tarvitsevat ympärivuorokautista palveluasumista. Heillä on ongelmia kognitiivisissa taidoissa- kuten muistamattomuutta, keskittymisvaikeuksia, oppimisvaikeuksia. Palveluasumisyksikkö pyrkii arkeen tähtäävään kuntouttavaan ja mielenterveyttä edistävään sekä ylläpitävään toimintaan.

Opinnäytetyömme lähti alkuun loppuvuodesta 2017, kun tapasimme ensimmäistä kertaa Koskelan-opinnäytetyöryhmään osallistuvien opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Tapaamisella tutustuimme toisiimme sekä tarkemmin opinnäytetyöprojektiin. Opiskelijat jakaantuivat pienempiin ryhmiin, sen mukaan minäikäistä toimintaa halusivat suunnitella ja toteuttaa tämän projektin aikana.

Opinnäytetyöryhmiä muodostui viisi kappaletta ja aiheina olivat: tarinallisuus, käsityö/taide, musiikki, liikunta, rentoutuminen. Aiheet olivat karkeita ja suuntaa antavia. Jokaisen ryhmän tehtävänä oli suunnitella ja toteuttaa yksi toimintakerta. Kaikki opiskelijat osallistuisivat jokaiselle toimintakerralle. Toimintakerroilla, joilla ei ollut oman opinnäytetyöryhmän toiminnan toteutusta, tarkoituksena oli havain-

noida ja arvioida ohjausvastuulla olevan ryhmän toiminnan toteutusta sekä avustaa ohjaavaa ryhmää että asukkaita tarpeen mukaan toiminnassa. Tapaamisen aikana sovimme, että kaikki sitoutuvat projektiin osallistuen ennalta sovittuun toimintaan ja tavoitteena saada opinnäytetyön kirjallinen osuus valmiiksi kevään 2018 aikana. Toiminnalliset tuokiot toteutettiin kerran viikossa, viitenä viikkona perättäin. Oman toiminnallisen tuokion muodoksi valitsimme taide/käsityölähtöisen menetelmän käytön, koska meillä oli aikaisempaa kokemusta ja kiinnostusta taiteen tekemiseen.

2 YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS

Yhteisö käsitetään yhteisesti jaetuksi ja yhteiseksi. Esimerkkinä asumisyhteisöt, kylät ja työyhteisöt, jotka liittävät meitä toisiimme. Yhteisö herättää usein positiivisia ajatuksia ja se yhdistetään usein harmoniaan ja toisista huolehtimiseen. Nykypäivänä yhteisöt ovat kuitenkin enemmän symbolisia, eivätkä perustu konkreettisesti sovittuun työnjakoon tai ole auttamisautomaatteja (Okulov 2008). Heikki Lehtosen klassikoksi määriteltävä yhteisön kuvaus kuuluu: ”yhteisöstä on kysymys silloin kun ihmiset ovat liittyneet yhteen ja ryhtyneet yhteistoimintaan elinehtojensa parantamiseksi samalla, kun päätösvalta toiminnasta ja käytössä olevista toimintaresursseista on yhteisöllä, jonka hallintaan kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat jäsenyytensä myöntämällä oikeuksilla” (Okulov 2008). Yhteisöllä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan palveluasumisyksikön asukkaita, joilla on samankaltaisia terveydellisiä tai elämänhallinnallisia rajoitteita ja jotka elävät yhteisissä tiloissa, joilla on yhteiset, sovitut toimintatavat ja joiden arkea piristämään tarvitaan yhteistä toimintaa.

Yhteisöllisyydelle on vaikea löytää tarkkaa määritelmää, se on yhteisö- sanasta johdettu ja se näyttäytyy yhteenkuuluvaisuutena, yhteishenkenä ja jäsenten välisenä tukena (Roponen-Kohvakka 2016). Yhteisöllisyys on siis ihmisten välisestä sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta syntyvää voimaa ja luottamusta, jonka on todettu edistävän ihmisen hyvinvointia ja elämänhallinnan tunnetta. 2000- luvulla on alettu pitää yhteisöjä sosiaalisena pääomana (Okulov 2008).

Palveluasumisyksikkö on määrittänyt toiminnalleen arvot, joita ovat asukaslähtöisyys, yhteisöllisyys ja turvallisuus. Asumispalveluyhteisöön kuuluvat asukkaiden lisäksi henkilökunta ja omaiset. Yhteisön jäsenet ovat tasa-arvoisia toimijoita, joista jokainen osallistuu voimavarojensa mukaan yhteisön aktiviteetteihin. Yhteisiä toimintamalleja ja pelisääntöjä noudattaa jokainen. Yksikön tarkoitus on luoda asukkaalleen turvaa ja kodinomaisuutta huokuva paikka, jonka asukas kokee omaksi kodikseen. (Helsingin Kaupunki 2017.)

2.1 Yhteisön ja ympäristön merkitys palveluasumisessa

Ryhmään kuulumisen ja sosiaaliset kontaktit ovat tärkeimpiä hyvinvoinnin luojia kaikilla ihmisillä. Sosiaalinen eristyneisyys heikentää sekä terveyttä, että elämänlaatua. (Jolanki, Outi; Leinonen, Emilia; Rajaniemi, Jere; Rappe, Erja; Räsänen, Tiina; Teittinen, Outi & Topo, Päivi 2017.) Terveydelliset ja toimintakyvyn ongelmat rajoittavat ihmisen mahdollisuutta liikkua vapaasti lähiympäristössä. Asuinympäristön muokkaaminen helppokulkuisemmaksi ja antamalla mahdollisuuksia toisten ihmisten tapaamiseen ja yhdessä tekemiseen, parantaa ihmisen hyvinvoinnin ja laadukkaan elämän tunnetta (Jolanki ym. 2017).

Yhteisöllisyydessä on kysymys myös siitä, miten ja millä tavalla asukkaat voivat ottaa osaa oman asuinympäristönsä päätöksiin ja siellä tapahtuvaan toimintaan ja kokea näin olevansa merkityksellinen osa omaa yhteisöään (Jolanki ym. 2017). Yhteisöllisyyden tuominen hoitotyöhön ei tietenkään tarkoita, että hoidettavan yksilöllisyys unohdettaisiin, vaan sillä pyritään laajentamaan entistä yksilökeskeistä hoitokulttuuria. Yksilöiden vuorovaikutuksen tukeminen mahdollistaa pääsyn aitoon yhteisöllisyyteen (Parviainen 1998). Kaunis ja viihtyisä hoitoympäristö lisää kuntoutujan voimavaroja ja siten toimii kuntouttavana osatekijänä. Hoitoympäristön visuaalisuutta voidaan tuoda esille hyvin yksinkertaisilla asioilla, kuten kodinomaisella sisustuksella, taiteella, ikkunasta näkyvällä luontomaisemalla, väreillä ja valolla. Kaunis ja kodikas hoitoympäristö ei vaadi kalliita design- tuotteita. Pieni ja yksinkertainen voi olla kaunista ja tuoda siten asukkaalle iloa arjen keskelle. (Ruuhonen, 49 – 54, 56 – 57.)

2.2 Vuorovaikutus ja elämänlaatu

Ihminen tarvitsee toista ihmistä ollakseen ihminen. Muut ihmiset toimivat peilinä omille tuntemuksille ja ajatuksille. Me rakennamme omakuvamme ja luomme merkitystä elämälle muiden avulla. Erityisesti psyykkisen ja fyysisen terveyden heiketessä kuva omasta itsestä pärjääjänä romuttuu. Tällöin ymmärretyksi tulemisen ja vertaistuen tarve lisääntyy hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. (Vilén, Marika; Leppämäki, Päivi & Ekström, Leena 2008.) Jokainen meistä haluaa kertoa kokemuksistaan. Jakaa mitä on nähnyt, tuntenut, kuullut, tehnyt, ajatellut ja hämmästeltyt. Jaetussa naurussa ja onnistumisessa on voimaa yhtä paljon kuin jaetussa surussakin (Vilén ym. 2008.) Vuorovaikutuksen kautta ihminen voi kokea läheisyyttä asukastovereihin, muodostaa yhteyksiä ja tulla kuulluksi. Kun ihminen kokee, että häntä ymmärretään ja kuullaan, itsearvostus nousee. Vuorovaikutus lisää ryhmään kuulumisen tunnetta, mikä taas lisää ihmisen turvallisuudentunnetta (Vilén ym. 2008.) Asiakkaan tarpeiden ymmärtäminen ja hänen näkemystensä kohtaaminen, on ensiarvoista hoitotyössä. Työntekijä ei ole aina kaikkietävä vaan yleensä asukas on itsensä ja omien tarpeidensa asiantuntija. Asukkaan tarpeiden ja voimavarojen huomioiminen ja niihin vastaaminen perustuu keskinäiseen vuorovaikutukseen (Vilén ym. 2008.)

Elämänlaatu jaotellaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ulottuvuuteen. Yhteisöllisyys ja osallisuus viittaavan sosiaaliseen ulottuvuuteen, joka vaatii vuorovaikutusta toisien ihmisten kanssa. Vuorovaikutus ja vaikuttamisen mahdollisuudet luovat tunteen arvostuksesta, tarpeellisuudesta ja elämän mielekkyydestä (Roponen-Kohvakka 2016). Toisen ihmisen elämänlaadun arviointi objektiivisesti on kyseenalaista. Sen sijaan yksilön oma kokemus omista mahdollisuuksistaan merkityksellisiin ihmissuhteisiin ja riittävään mielekkäaseen tekemiseen on tärkeää mietittäessä ihmisen elämänlaatua. Kokemus omasta elämänlaadusta saattaa muuttua, kun ihminen vertaa omaa tilannettaan muihin samanlaisessa tilanteessa oleviin. Yhteisöllinen ryhmä voi siis toimia esimerkillään motivoijana ja tuen antajana (Roponen-Kohvakka 2016). ”Sosiaalinen tuki on ihmisten välistä vuorovaikutusta, jossa he antavat ja saavat henkistä, emotionaalista, tiedollista, toiminnallista ja aineellista tukea” (Kumpusalo 1991).

Blomqvist-Suomivuoren (2001, 63–64) mukaan taide ja sen tekeminen aktivoi ihmistä hoitoympäristön ulkopuoliseen elämään ja ilmaisee itseään luomistyönsä kautta. Hänen mukaansa taide vie myös voimia. On huomioitava, ettei yksilö välttämättä ole juuri tällä hetkellä valmis antautumaan taiteenteolle ja ketään ei voi pakottaa. Toisella kertaa tilanne voi olla suotuisampi ja yksilöllä on tarvittavat voimavarat luovaan toimintaan. Rankasen (2007, 122) mukaan taidetoiminnassa vuorovaikutussuhteet ovat monimuotoisempia kuin pelkässä kasvokkain tapahtuvassa keskustelussa. Ryhmän ja ohjaajan lisäksi on kolmas kehollisesti aistittava tekijä - taide. Taide vaikuttaa aisti- ja keuhkokokemuksiin sekä työskentelyvaiheessa että katsottaessa. Tämän vuoksi taidetoimintaryhmässä muiden työskentelyä seuraava osallistuu toimintaan enemmän kuin miltä näyttää, vaikka ei itse osallistu taidetyöskentelyyn. Ryhmässä muiden taidetuotokset ja ilmaisut vaikuttavat myös yksilön omiin kokemuksiin ja tunteisiin.

3 TAIDE JA KULTTUURI HYVINVOINNIN LUOJANA

Unescon laatimiin ihmisten perusoikeuksiin (Unesco 2001) kuuluu taata ihmiselle mahdollisuus itseilmaisuuksiin ja kulttuuritoimintaan osallistumiseen. Tämä on todettu tärkeäksi osaksi jokaisen ihmisyyttä. Taide antaa mahdollisuuden itseilmaisuuksiin ja omien tunteiden peilaamiseen muiden töiden kautta (Jumppanen & Suutari 2013). Tavoitteena on tulevaisuudessa saada sosiaali- ja terveystieteiden asiakaiden kulttuurilliset tarpeet kirjatuksi kaikkiin palvelu- ja hoitosuunnitelmiin (Iso-talo 2013).

Pelkkä kulttuurin harrastaminen ei edistä ihmisen hyvinvointia tai terveyttä, vaan samanlaisiin kiinnostuksen kohteisiin liittyvä yhteenkuuluvuuden tunne ja yhdessä tekemisen kautta saavutettu yhteisöllisyys. Yhteisöön kuulumisella ja sosiaalisella vuorovaikutuksella on voimaannuttava vaikutus ihmiseen. Tämän on todettu vähentävän lääkärikäyntejä ja lääkkeiden käyttöä sekä yksinäisyyden tunnetta erityisesti yli 65- vuotiaiden ikäluokassa. Sosiaalisen kanssakäymisen ja yhteisöllisyyden puutteen on taas todettu olevan yhteydessä ihmisen kokemukseen huonosta terveydentilasta (Jumppanen & Suutari 2013). Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia on alettu Suomessa laajemmin tutkia vasta vuosituhanen alussa. Tutkimustulokset ovat vaikuttaneet kulttuuripoliittiseen keskusteluun

ja synnyttäneet useita alueellisia ohjelmia sekä valtiollisen taide- ja taiteilijapolitiittisen ohjelman, joiden tarkoituksena oli soveltaa taidelähtöisiä menetelmiä syrjäytymisen ehkäisyyn ja terveyden edistämiseen. Tämä valtiollinen ohjelma on myöhemmin liitetty osaksi THL:n koordinoimaa terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa (Jumppanen & Suutari 2013).

Taiteella on yhteys tunnemaailmaan ja tunteiden tutkiminen ja tunnistaminen taiteen keinoin on ihmisille luontevaa. Taide luo dialogin taiteentekijöiden ja ympäristön välille. On tärkeää tulla näkyväksi ja kuulluksi omassa ympäristössään. Taide tuo mahdollisuuden tähän sellaisissakin tilanteissa joissa asukkaalla ei välttämättä ole kykyä tuntemustensa sanoittamiseen (Isotalo 2013). Kun taidetta käytetään välineenä edistämään jotain hyvinvoinnin osa-aluetta ilman taiteellista päämäärää, puhutaan taiteen soveltavasta käytöstä. (Hiltunen 2013.) Taidelähtöiset menetelmät voimaannuttavat ja tukevat arjen rankentamista. Sosiaali- ja terveysalan työntekijät ovat löytäneet luovuudesta uusia tapoja tukea asiakkaitaan ja myös itseään. Taidelähtöiset menetelmät antavat jotakin kaikille osallistujille. Ne auttavat myös työntekijää jaksamaan paremmin työssään, kohtaamalla asiakas uudesta näkökulmasta ja uusien keinoin. (Nietosvuori 2011.)

Kulttuurin ja taiteen ihmisen hyvinvointia lisäävää välineellistä vaikutusta on tutkitusti neljällä eri osa-alueella. Ne toteuttavat jokaisen perustarvetta taiteellisiin elämyksiin. Niiden yhteys paremmaksi koettuun työkykyyn, terveyteen ja laadukkaamman elämän kokemuksiin. Kulttuuritoiminnan mukanaan tuoma verkostoituminen ja yhteisöt ja viihtyisämmän elinympäristön syntyminen taidetta käyttäen (Keski-Suomen taidetoimikunta 2011). Sosiaali- ja terveysalalla on käytetty jonkin verran taidelähtöisiä menetelmiä jo pitkään, mutta mitenkään laajasti tai järjestelmällisesti niitä ei ole vielä otettu käyttöön palveluasumisessa, vaikka ihmisen tasa-arvoinen oikeus kulttuuriin ja taiteeseen tunnustetaan laajasti, koulutusta on lisätty ja toimintaa rahoitettu useilla hankkeilla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015.) Pelkkä tietopohjainen kliininen hoito on palveluasumisessa riittämätöntä. Tarvitaan myös erilaisten kokemusten välittämistä asukkaille. Taidekokemusten vieminen erilaisiin asumisyksiköihin, sairaaloihin ja päiväkoteihin antaa sekä asukkaille, että henkilökunnalle mahdollisuuden erilaiseen keskinäiseen vuorovaikutukseen. Taiteen tekeminen antaa hoidettavalle rohkeutta ilmaista itseään

sekä tuottaa onnistumisen kokemuksia. Hoitaja taas oppii ymmärtämään paremmin hoidettavan ajatusmaailmaa. (Sederholm 2001.)

3.1 Taidemaalaaminen menetelmänä

Taidelähtöiset menetelmät tarkoittavat taidetyöskentelyä, jossa pyritään muutokseen osallistujien toiminnassa ja ajattelussa. Ei ole olemassa tiettyä tapaa, jolla taidetta tai taiteen keinoja voi käyttää. On vaikeaa tiivistää taiteen käytön prosessia tai sen vaikutuksia kuntoutuksessa, koska taide itsessään ja sen toteutusmuodot ovat hyvin monimuotoista. Toteutukset vaihtelevat tavoiteorientoituneesta täysin vapaaseen itsensä ilmaisuun. (Rantala 2013.) Taiteen teko yhdessä herättää, altistaa ja avaa keskustelemaan ja kuuntelemaan uudella tavalla. Taidelähtöisissä menetelmissä taiteen teon prosessi on tärkeämpi kuin valmis teos – mahdollisuus yhdessäoloon ilman suorituspainetta. (Hiltunen 2013.) Taidetoiminnassa yksilön toimijuuden ja itseymmärryksen lisääntymisen lisäksi ymmärrys muiden yhteisön jäsenten näkemyksistä voi lisääntyä. Valmistuneiden töiden parissa voi jakaa kokemuksia ja ihailia ja arvostaa aikaansaannoksia. (Hiltunen 2013.) Henkisen virkistävyuden lisäksi taide on myös kuntouttavaa. Kuvan aikaansaaminen vaatii käden motoriikan ylläpitoa ja hallintaa. Jutustelu kuvaa luodessa ja muiden töitä arvioidessa tukee vuorovaikutuksellisia taitoja ja sanojen säilymistä. Itse tekeminen on myös tärkeää ja jättää onnistuessaan positiivisen tunnejäljen tekijään. (Taipale 2001.)

Maalaamisessa toiminnan luonne on virtaavaa, se antaa tunteen eläytymisestä, toiminnan sujuvuudesta ja heittäytymisestä hetkeen ja toimintaan. Tapahtuma lähtee itsestä, oman pään sisältä ja liike tapahtuu kädessä, maalaten päästä kankaalle. Toiminnalle olennaista on vahva keskittyminen, sen olemus on luomista, aikaansaamista, loppuunsaattamista, valmiiksi tekemistä. (Hiltunen 2013.)

Itse maalausprosessi etenee viidessä vaiheessa, käsittäen valmistumisvaiheen, jossa herää innostus ja herkistyminen taiteen tekoon. Tästä siirrytään hautomisvaiheeseen, jossa hiljennytään ja ideoidaan. Ulkoisesti ei vielä tapahdu mitään. Tätä seuraa oivallusvaihe, joka on jännittävin ja palkitsevin osuus. Ideat alkavat

kiteytyä ja ihminen jo työskentelee virtaavasti teoksen parissa. Seuraa arviointivaihe, jolloin teosta tutkitaan ja arvioidaan, vertaillaan aikaisemmin nähtyyn ja muiden tuotoksiin. Viimeisenä seuraa päätösvaihe, jolloin viimeistellään yksityiskohtia ja lopulta päästetään irti. (Rankanen 2007.)

Taideterapiassa työskentelyprosessi etenee kuuden eri vaiheen kautta – mallia voidaan soveltaa myös yksittäisiin taidetoimintatuokioihin. Ensimmäisenä on aloitusvaihe, jonka aikana pyritään luomaan spontaani ja itsekritiikitön ilmapiiri. Asiakkaalle tulee antaa riittävä määrä aika ja ohjausta, jotta hän virittäytyisi turvallisen luomisen tilaan. (Rankanen 2007.) Seuraavaksi on virittäytymisvaihe, jonka aikana aletaan virittäytymään varsinaiseen luovaan prosessiin johdattelemalla asiakasta kuvantekoon. Helpotetaan työskentelyn aloittamista kannustamalla, tarjoamalla vaihtoehtoja ja keskustelemalla syntyneestä teoksesta. Synnytetään asiakkaassa uteliaisuutta ja halua tutustua uuteen toiminta- ja työskentelytapaan. (Rankanen 2007.) Tämän jälkeen aloitetaan varsinainen maalausprosessi eli taidetyöskentelyosuus. Tässä vaiheessa tapahtuu paljon psyykkistä työskentelyä aistitoiminnan ja fyysisen tekemisen kanssa. Teos tehdään usein työskennellen itsenäisesti. Ohjaajan tehtävänä on rohkaista asiakasta kuuntelemaan itseään ja etenemään oman intuitiivisen työskentelytapansa mukaan. (Rankanen 2007.) Seuraavana on vuorossa jakamisvaihe, jossa ilmaistaan muille omaa kokemusta. Esitellään syntyneitä teosta ja sen tekemisen aikana syntyneitä tunteita ja ajatuksia. Tällä tavalla omaa prosessia ja kokemusta tuodaan muille näkyväksi. (Rankanen 2007.) Liittämisvaiheessa pyritään etsimään yhteyksiä esitellyn teoksen ja oman elämän välillä. Pyritään ymmärtämään yhtymäkohtia omaan arkeen tietoisella tasolla. Tämä vaihe toimii siltana taideilmainsussa koetun ”toisen todellisuuden” ja arkitodellisuuden välillä. Samalla pyritään etsimään sanoja asiakkaan jakamalle sanattomalle ilmaisulle (Rankanen 2007.) Lopetusvaiheessa pohditaan ovatko ajatuksen jollain tavoin muokkautuneet taidetyöskentelyn aikana ja miten muuttuneita ajatuksia esimerkiksi omasta kykeneväisyydestään voisi siirtää omaan arkeen (Rankanen 2007.)

3.2 Iloa ja onnistumisen kokemuksia taidemaalaamalla

Luominen ja aikaansaaminen tuottavat iloa kaikenikäisille. Ilon ja mielihyvän kokemuksilla on ratkaiseva yhteys psyykkiseen hyvinvointiin. Elämänilon puute on

tavallista useimmilla psyyken ongelmista kärsiville. Ilon tunteen kuvaus on hämmästyttävän samanlaista yli kulttuuri-ikä ja luokkarajojen. Myös syyt siihen mikä aiheuttaa iloa ovat hyvin samankaltaisia. Useimmiten parhaimmat ilon ja onnistumisen kokemukset saavutetaan ihmisten kertoman mukaan silloin kun toiminnassa on sääntöjen rajaamat puitteet ja tavoite, siihen pitää sijoittaa psyykkistä energiaa, käyttää jotain taitoa ja palaute tulee välittömästi. Toiminnan tai taidon ei tarvitse välttämättä olla fyysistä. Toiminta josta ihmiset saavat iloa kaikkialla maailmassa, on muiden ihmisten kanssa toimiminen, mikä haastaa sosiaalisia taitoja. Usein ilo liittyy arjesta erillisiin vapaaehtoisin vapaa-ajan toimiin, joissa epäonnistuminen ei ole niin pelottavaa kuin arkielämän asioissa. Ihmisellä on mahdollisuus kontrolliin, eikä kuitenkaan suurta huolta sen menettämisestä. Ilon ja onnistumisen kokemusten kautta avataan ovet kaikenlaiseen itseilmaisuuksiin, jolla on merkitystä myös arkielämässä. Kuvan tekijällä on kuvaa luodessaan keränneen mahdollisuus rohkeaan kokeiluun ja täysi valta omiin ratkaisuihin. Maalauksen tekemisessä ja sen esittelemisessä muille tekijä tulee nähdä yksilönä, kuvan tekijänä ja oman ympäristön vaikuttajana. Vähitellen ihminen rohkaistuu myös tekemään rohkeampia muutoksia ja valintoja myös omassa elämässään. (Mantere 2007.) Taidelähtöiseen toimintaan osallistuminen on helpompaa, kun ei aseta ennako-odotuksia, vaan heittäytyy hetkeen. Jotain avartavaa voi tapahtua tai jäädä tapahtumatta. Jos tekee tällä tavalla, tapahtuu tuota-ajattelu ei sovi ajatukseen taidetoiminnasta, joka elää yhdessä toimimisessa. Yleistäminen kaventaa näkemystä, kokemus on kaikille erilainen ja henkilökohtainen. (Heimonen 2011.)

4 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ SEKÄ OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta: toiminnallisesta osasta ja opinnäytetyön raportoinnista. Toiminnallinen osa voi olla toiminnan järjestäminen, opas tai toiminnan kehittäminen. Raportoinnissa näkyvät prosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi. Toiminnallisen opinnäytetyön raportointiin kuuluu raportoida mitä, miksi ja miten on tehtyä sekä toimintaprosessin esille tuominen, tulokset ja johtopäätökset. Tärkeänä osana raportointia on itsearviointi, jossa tekijä tai tekijät arvioivat itse omaa toiminnallista osuutta sekä omaa oppimista. (Vilkkä & Airaksinen 2003.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa toiminnallinen tuokio Koskelan sairaalan asumispalveluyksikön asukkaille. Tavoitteena oli tuottaa osallistujille onnistumisen ja yhdessäolon kokemuksia maalaamisen keinoin. Taiteen tuottamisen ohella toivoimme osallistujille mahdollisuutta kulttuurikokemukseen ja itsensä toteuttamiseen. Tarkoitus oli, että osallistujat saisivat pitää maalaamansa teokset itsellään tai ne jäisivät asumispalveluyksiköiden osastojen yhteisiin tiloihin. Taideteosten kautta osallistujille jäisi muisto taidemaalaustuokiosta muistuttaen yhdessä olosta, taiteen luomisesta, itsensä toteuttamisesta ja onnistumisesta.

Tulevaisuudessa asumispalveluyksikön henkilökunta voi hyödyntää taidelähdistä menetelmää suunnitellessaan ja toteuttaessaan ryhmätoimintaa asukkaille. Opinnäytetyön taidemaalaustuokion toteutusvaiheessa työntekijöillä oli tilaisuus nähdä ja arvioida miten toteutamme taidemaalauksen menetelmää osallistujille.

Tulevana sairaanhoitajana ja sosionomina tavoitteenamme oli saada kokemusta moniammatillisessa ryhmässä toimimisesta tehden opinnäytetyötä tavallisesta poikkeavalla tavalla.

5 TAIDEMAALAUSTOIMINTATUOKION SUUNNITTELU

5.1 Ideointivaihe

Ensimmäisen yhteisen tapaamisen aikana 22.11.2017 aloimme heti ideoimaan toimintakertaamme. Meillä oli monta ideaa esillä, mutta sovimme keskenämme, että jokainen vielä itsenäisesti pohtii lisäideoita ja etsii tietoa erilaisista käsityö- ja taideaiheisista toimintavaihtoehdoista. Sovimme, että palaamme asiaan uudelleen sähköpostiviestien välityksellä joulukuun aikana ja päätämme myöhemmin mitä valitsemme toiminnan aiheeksi. Suunnitteluvaiheen alussa kolmas ryhmäläinen irrottautui opinnäytetyöprojektissa oman henkilökohtaisen elämäntilanteensa vuoksi, joten jatkoimme suunnittelua ja ideointia kaksistaan pienryhmäsämme.

Suunnitteluvaiheessa tavoitteenamme oli keksiä luovasti aivoriihityyppisesti mahdollisimman paljon erilaista toimintaa. Ehdotimme monipuolisesti hyvinkin erityyppisiä toimintavaihtoehtoja – kuten lasinalusten maalaaminen, yhteinen iso maalaus kankaalle tai isolle paperille, kankaanpainanta (T-paita, lippalakki, tyyliina tms.), kivien maalaus, koristeiden tekemistä yhteisiin tiloihin. Suunnittelussa hyödynsimme toimintakerroille ajoittuvat ajankohtaiset teemat – kuten laskiainen, ystävänpäivä ja kevään lähestyminen. Näihin teemoihin liittyen toimintavaihtoehtoisissa olivat mukana laskiaispullien leivonta sekä ystävänpäivä- tai kevätaiheisten koristeiden tekeminen.

Suunnitteluvaiheessa tavoitteenamme oli toiminnan kautta saada lisätyksi asukkaiden yhteisöllisyyden tunnetta ja onnistumisen kokemuksia toiminnan avulla. Se näkyi ideoinnissa siten, että niissä kiinnitimme huomiota yhteisen asian tekemiseen – kuten yhteinen iso maalaus tai koristeiden tekeminen yhteisiin tiloihin.

Tammikuussa 2018 päädyimme valitsemaan toimintatuokiomme aiheeksi "Yhteinen iso maalaus kankaalle tai isolle paperille". Lähdimme liikkeelle karkeasta suunnitelmasta kohti tarkempaan suunnitelmaan, johon määrittäisi mitä se pitää sisällään – työvälineet, käytettävät taidemaalaustekniikat, toimintakerran aikataulutus, käytännön järjestelyt. Suunnitelman edetessä ja tarkentuessa oli koko ajan pidettävä mielessä kaksi tärkeää asiaa. Ensimmäinen oli se, että asumisyksikön tarjoamat tilat ja välineet saattoivat asettaa rajoitteita toiminnalle – emme tienneet

niistä vielä suunnitteluvaiheen alkupuolella. Toinen oli se, että tiesimme kohde-ryhmällämme olevan erilaisia haasteita liittyen toiminnasta suoriutumiseen, jonka vuoksi toiminnan olisi oltava mahdollisimman monelle sopivaa ja kunkin osallistujan omaan taitotasoon sovellettavaa.

Pidimme tärkeänä asukkaiden tiedottamista taidemaalaustuokiosta ja mielenkiinnon herättämistä toimintatuokiotamme kohtaan. Päätimme lisätä asukkaiden kiinnostusta suunnittelemalla ja toteuttamalla julisteet asukkaiden yhteisiin tiloihin sekä henkilökohtaiset asukkaan omalla nimellä varustetut kutsukortit asukkaille itselleen (LIITE 2). Näiden tavoitteena tiedottamisen ja mielenkiinnon herättämisen lisäksi oli madaltaa kynnystä osallistua toimintaan, muistuttaa asukkaita tulevasta taidemaalaustuokiosta ja antaa tietoa taidemaalaustoiminnan sisällöstä. Henkilökohtaisilla kutsukorteilla halusimme välittää asukkaille tunnetta siitä, että juuri hänet on kutsuttu toimintaan mukaan. Opettajille ja toimintaan ja arviointiin osallistuville opiskelijoille lähetimme sähköpostitse oman kutsun toimintatuokioon.

5.2 Tutustuminen palvelukeskukseen

Koko opinnäytetyöryhmämme yhteinen tapaaminen Koskelan monipuoliseen palvelukeskukseen oli sovittu 23.1.2018. Ryhmämme pystyi osallistumaan tähän tapaamiseen vain osittain. Tapaamisella tutustuttiin tiloihin, joissa toimintatuokioita oli tarkoitus pitää, toimintaan ja toiminta-ajatukseen sekä itse palveluasumisyksiköihin.

Tapaamisessa sovittiin yhteisistä käytännöistä ja keskusteltiin, minkälaista toimintaa ryhmät olisivat järjestämässä. Koskelan henkilökunta kertoi asiakkaiden toiveista ja siitä minkä tyyppistä toimintaa heillä jo itsellään on. Ajatuksia heiteltiin ilmaan ja esiteltiin kunkin ryhmän ideoita. Tapaamisella saatiin hyväksyntä ideallemme tehdä matalan kynnyksen abstraktia taidetta taulupohjille. Toimintaterapeutti myös tarjoutui ottamaan selvää mitä kaikkia välineitä olisi saatavissa kulttuuritoiminnan puolelta. Sovittiin oltavan sähköpostiyhteydessä asian tiimoilta.

Ryhmämme osittaisen osallistumisen vuoksi sovimme asumisyksikölle sopivan ajan ja kävimme tutustumassa osastoon ja toimintaympäristöön erikseen ja selvitimme toteutukseen liittyviä käytännön asioita. Tämä tutustumiskäynti oli hyvässä ajoin ennen taidemaalaustoimintaa 06.2.2018. Saimme kulttuuritoiminnasta ja tiloista vastaavan henkilön yhteistiedot, jotta voisimme neuvotella mitä tarvikkeita hankittaisiin. Selvitimme myös mitä erityisruokavalioita asukkailla on ja onnistuuko kahvin keitto. Tutustumiskäynnin päätteeksi kiinnitimme taidemaalaustuokiosta tekemämme julisteet osastojen seinille näkyviin paikkoihin. Käytävillä oli kiinnostuneita asukkaita, joille kerroimme lyhyesti tulevasta taidetuokiosta ja toivotimme heidät tervetulleeksi mukaan. Henkilökohtaiset kutsut jätimme osastojen hoitajille, joiden oli tarkoitus lisätä kutsuun asukkaan nimi ja jakaa ne edelleen asukkaille.

5.3 Maalaustekniikan valinta

Aloitimme oman toteutuksen tarkemman suunnittelun. Valitsimme kolme erilaista maalaustekniikka, jotka mielestämme sopivat kohderyhmälle ja abstraktin taiteen luomiseen:

- Kankaalle tiputetaan maalipisaroita ja vedetään lastalla paperin pästä päähän
- Kankaalle tiputetaan maalipisaroita, paperi laitetaan pystyyn ja pisarat valuvat tehden paperiin maalausjäljen
- Marmorikuulatekniikka: muovilaatikon pohjalle laitetaan paperi. Paperin päälle laitetaan maalipisaroita ja marmorikuulia. Laatikkaa heilutellaan, jolloin liikkuvat marmorikuulat tekevät maalijäljet paperiin.

Näihin maalaustekniikoiden käyttöön päädyimme sen vuoksi, että koimme tällä tavalla toteutettavan taiteen olevan "matalan kynnyksen toimintaa". Tekniikoissa ei ole tarkoitus käyttää suurta huolellisuutta ja tarkkuutta. Maalausjälki saa olla paksua, epätarkkaa ja päällekkäistä. Tämänkaltainen taidetekniikka sopii kohderyhmälle, joilla on tarkkuuden ja keskittymisen kanssa ongelmia. Tekniikan kanssa ei tule paineita onnistumisesta, sillä lopputulos on sellainen kuin on – omanlainen tuotos ja varmasti onnistunut lisäten tekijän onnistumisen kokemuksia.

Ryhmätaideterapiaistunnon kaltaisen etenemisen valitsimme tuokioomme, koska se sisälsi kaikki elementit, joita tuokiossa tarvittiin. Yhdessä tekeminen, luova toiminta ja itsensä toteuttaminen, vuorovaikutus, osaamisen ja onnistumisen tunteet sekä omaan ympäristöön vaikuttaminen yhteisiin tiloihin vietävän oman käden jäljen kautta.

Muiden opinnäytetyöryhmien toimintatuokioihin osallistumalla olimme oppineet heidän toiminnastaan mitä suunnittelussa ja toteutuksessa kannattaa huomioida. Olimme päässeet tutustumaan asukkaisiin ja tehneet havaintoja heidän fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisista toimintakyvyn rajoitteista. Näiden kokemus-temme perusteella päädyimme yksinkertaistamaan suunnitelmaa valitsemalla vain yhden käytetyn maalaustekniikan: paperille tiputetaan maalia ja sen jälkeen vedellä eri välineillä siitä maalipintoja kankaalle. Työvälineillä muokattaisiin ja raaputettaisiin alempia pintoja näkyviin. Esittäisimme maalaustekniikan asukkaille juuri ennen maalaustyöhön ryhtymistä. Esille laitettaisiin kuitenkin muitakin työvälineitä esimerkiksi pensseleitä, mikäli jotkut osanottajista haluaisivat toteuttaa itseään muilla keinoin.

5.4 Ajan- ja tilankäyttö

Henkilökunnalta saatujen tietojen perusteella määrittelimme toiminnan pituutta ja jaksotimme työvaiheita asiakkaiden toimintakyvyn mukaan. Sovimme osallistujien maksimimääräksi 15 henkilöä tilan koon, pöytäjärjestelyjen ja osallistuvien ohjaajien määrän mukaan. Osallistujamäärä ilmoitettiin asumisyksikköön.

Tilassa oli kolme pöytää, joista kaksi päätimme liittää yhteen yhdeksi pitkäksi pöydäksi ja kolmannen jätimme erikseen helpompaa saavutettavuutta silmällä pitäen. Toimintaan osallistujat eivät kaikki olisi samoja kuin aikaisemmillä toimintakerroilla, joten emme tienneet liikuntaesteisten ja apuvälineiden kanssa kulkevien lukumäärästä ennakkoon. Tarvittaessa suunnittelimme varaavamme heille lisäpaikkoja pitkän pöydän alkupäästä.

Toiminnan jaksotusta ja kestoja pohtiessamme huomioimme, että osalla asukkaista oli vaikeuksia keskittyä pitkäkestoisempaan työskentelyyn. Tästä syystä päädyimme siihen, että tuokion tarkoituksen ja työtavan esittelyn (aloitus ja viritys) jälkeen varsinaisen taidetyöskentelyn osuus olisi noin 20 minuuttia, jonka jälkeen alkaisi vuorovaikutuksellinen osuus (jakaminen ja liittäminen ja lopetus), jossa nimettäisiin ja tutkittaisiin asukkaiden taidetta sekä liitettäisiin luomisprosessia tähän päivään ja omaan elämään. Tätä osuutta ei aikataulutettu vaan ajattelimme käyttää siihen sen määrän aikaa, että jokainen saisi ilmaista itseään sen oman halunsa ja kykyjensä mukaan. Lopuksi suunniteltiin vapaata jutustelua kahvin ja pienen purtavien kera. Yhteensä tuokion keston suunnittelimme olevan noin tunnin pituinen.

5.5 Suunnitelma taidemaalauksen toiminnan arvioinnista

Mietimme millä tavalla keräisimme palautetta toimintatuokioistamme opiskelijoilta, toimintaan osallistuvilta työntekijöiltä sekä asukkailta. Laadimme asukkaita varten "peukku" -palautelomakkeen, joka oli varsin yksinkertainen ja arviointi tapahtui rastittamalla kysymyskohtiin yksi kolmesta peukusta. Palautelomake oli suunniteltu siten, että oli helppo hahmottaa eri vastausvaihtoehdot, ja kysymykset oli muotoiltu yksinkertaisiksi ja fonttikoko oli tavallista isompi helpottaakseen huononäköisiä ja niitä, joilla on hahmottamishäiriöitä. Ennen toimintamme toteutusta päätimme kuitenkin jättää käyttämättä tätä palautelomaketta. Olimme tavanneet asukkaat ensimmäisen kerran ja saaneet tietoomme työntekijöiltä, että monille asukkaille yksinkertaisenkin palautelomakkeen täyttäminen olisi haasteellista. Varsinkin kun jo pelkästään itse toimintatuokio vaatisi monelta asukkaalta voimavaroja, ei jaksaminen ja keskittyminen enää riittäisi lomakkeen täyttöön. Myöhemmin kun ensimmäisen ryhmän toimintatuokio oli jo pidetty, saimme tietää, että toimintaterapeutti oli järjestänyt palvelukeskuksesta "hymynaama-palautteenantokoneen". Sillä asukkaiden olisi helppo antaa palautetta anonyymisti lähtiessään ja koimme tämän palautteenannon muodon olevan sopivampi asukkaille kuin alun perin suunnitelmaamme palautelomake.

Päätimme kerätä palautetta opiskelijoilta, opettajilta ja työntekijöiltä. Ajattelimme hyödyntävän heidän havaintojaan toiminnastamme, koska heillä olisi hyvät mahdollisuudet tarkastella tuokiotamme kokonaisuudessaan. Laadimme uuden palautelomakkeen opiskelijoita, opettajia ja työntekijöitä varten. Pyysimme eräässä palautelomakkeen kysymyksessä palautteenantajaa kirjoittamaan auki havaintonsa ”Mitä havaintoja teit asukkaista?” Kysymyksellä pyrimme tuomaan asukkaiden omaa ääntä kuuluviin. Olimme tehneet oman palautelomakkeen tietämättä sitä, että toimintatuokioihin oli jo valmiina jokaiselle toimintakerralle suunnattu sama palautelomake. Pohdimme lomakkeen käyttämistä yhdessä vakio palautelomakkeen kanssa tai sen käyttämättä jättämistä. Päädyimme siihen, että käytämme lisänä omaa lomaketta, koska toinenkin ryhmä oli tehnyt niin ja koimme, että ei siitä haittaakaan ole.

5.6 Etukäteisvalmistelut toimintatuokiota varten

Suunnitteluvaiheessa huomioimme, että taideteokset vaatisivat tuokiotamme pidemmän kuivumisajan. Sen vuoksi taittelimme kartongista nimilaput, joiden toiselle puolelle kirjoitettaisiin taiteilijan ja toiselle puolelle taideteoksen nimi. Näin teokset löytäisivät oikean taiteilijan myöhemmin, kun veisimme teokset kuivumisen jälkeen asumisyksikköön ja teoksen nimen voisi liittää myöhemmin teokseen, kun taide laitetaan esille.

Päätimme huomioida tarjoilussa myös ne asukkaat, joilla oli vaikeuksia ruoan purkelussa. Lisäksi aikaisemmilta kerroilta saadun palautteen vuoksi sovimme jätettäväksi taustamusiikin pois monimutkaistamasta asioita ja lyhentää hieman vaiheiden kestoa. Nimikylttien käytöllä sekä asukkaiden, että hoitohenkilökunnan rinnassa (maalari teipin palanen, johon nimi tussilla), ajattelimme helpottaa molemminpuolista kommunikointia.

Etukäteisvalmisteluihin kuuluivat paikanpäältä saatavien välineiden selvittelyn lisäksi hankkia loput tarvittavat välineet ja tarjoilut. Olimme sovitusti yhteydessä kulttuuritoiminnasta vastaavan toimintaterapeuttiin. Häneltä kyselimme minkälaisia välineitä taiteentekoon yksikön kulttuuritoiminnalla olisi tarjota ja mitä hankki-

simme itse. Kulttuuritoiminnan puolesta saimme käyttöömmme pöydänsuojapaperit, maaleja, siveltimiä, vesikippoja. Asumisyksikkö toimitti pyynnöstämme käsi-paperit ja suojaesiliinat asukkaiden vaatteiden suojaamiseksi. Maalaus pohjat ja tarjoilut ostimme, muita välineitä keräsimme kokoon kodeistamme. (TAULUKKO 1.)

Taulukko 1. Hankittavat välineet ja tarjoilut

Taidemaalauksen välineet	Tarjoilu
Maalaus pohjat	Kahvi
Osa maaleista	Maito
Siveltimet	Sokeri
Tapettilastat	Pahvimukit ja -lautaset
Jäätelötikut	Pasteijat
Maalauslastat	Keksit
Maalarinteippiä	Vanukkaat
Kartonkia nimilappuihin	
Gessot ja maalauspastat	
Hankaussienet	

Maalausvälineemme olivat perinteisten siveltimen lisäksi hieman epätavallisempia. Käyttämällä maalin levitykseen tapetti- ja kittauslastoja, jäätelötikkuja, pieniä muovilastoja ja palettiveitsiä. Näillä saataisiin abstraktiin taiteeseen sopivaa epätasaista maalipintaa. Itse teosten tekemistä harjoittelimme etukäteen sovitulla tekniikalla muutamalla harjoitustyöllä.

Kahden aikaisemman tuokion palautteen perusteella suunnitelmaa pystyttiin vielä tarkentamaan joidenkin kohtien osalta. Jokaisen asukkaan viereen päätettiin sijoittaa oma ohjaaja. Asukkaan huomio saataisiin näin kiinnitettyä mahdollisimman tehokkaasti käsillä olevaan tehtävään. Tällä ennakoitiin, että asukkailla saattaisi olla vaikeuksia aloittaa työskentely. Positiivista palautetta ja kannustusta

olisi välittömästi jokaiselle tarjolla, jos asukas olisi epätietoinen mitä tehdä tai alkaisi epäilemään omia taitojaan. Lisäksi asukkaat saisivat jokainen osakseen tarvitsemaansa huomiota.

Suunnittelutyön ja etukäteisvalmistelujen tueksi teimme suunnitelman word-dokumenttiin. Suunnittelun edetessä dokumenttia päivitettiin ja tehtiin lisäyksiä (LIITE 1.) Suunnitelmaan lisättiin myös taidetuokiota varten kuvaus taidemaalaustuokion etenemisestä eri vaiheineen. Toimintaa valmisteltaessa kiinnitettiin huomioita siihen, että itse toiminta olisi mahdollisimman hyvin etukäteen suunniteltu ja mahdollisia haasteita olisi ennakoitu jo ennen toiminnan toteutusta. Miellessä pidettiin myös, että kaikkea ei voi etukäteen suunnitella vaan itse toimintavaiheessa on hyvin mahdollista, että yllättäviä asioita ja ongelmia tulee eteen ja niihin pitää löytyä tilanteeseen sopivat ratkaisut.

6 TAIDEMAALAUSTUOKION TOTEUTUS

Toteutimme taidemaalauksen toimintatuokiomme asumisyksikön kulttuuritoiminnan tiloissa 27.2.2018 klo 13-14. Ennen ryhmämme toiminnan toteutusta kaksi ryhmää oli toteuttanut oman toimintatuokion. Olimme huolella ja hyvissä ajoin suunnitelleet toimintatuokion valmiiksi ennen varsinaista päivää. Ennen toimintapäivää olimme hankkineet tarvittavat materiaalit. Aamulla paistoimme pasteijat ja saavuimme pari tuntia ennen toimintatuokion alkua tekemään etukäteisvalmistelut ennen toimintatuokiotamme. Asettelimme pöydät ja tuolit sekä maalauksessa tarvittavat materiaalit ja välineet siten, että ne olisivat mahdollisimman paljon kaikkien ulottuvilla ja keskustelu osallistujien kesken olisi helppoa. Suojasimme pöydät paperilla, teimme pari ”mallityötä”, keitimme kahvit valmiiksi termospulloihin ja asettelimme tarjottavat valmiiksi tarjottimille.

6.1 Aloitus ja virittäytyminen

Osana aloitusvaihetta voi pitää ennakkoon tekemiämme julisteita ja kutsuja. Nämä toimivat asukkaiden mielenkiinnon herättäjänä toimintatuokiotamme kohtaan. Varsinainen aloitusvaihe käynnistyi asukkaiden saapuessa paikalle sovituna aikana. Koska opiskelijat ja asukkaat olivat jo ennestään tuttuja, alkoi heti

puheensorina ja asukkaat ryhmittäytyivät helposti pöytiin. Ohjasimme asukkaat istumaan joka toiselle tuolille ja opiskelijoita asukkaiden viereen, jotta opiskelijoiden olisi helppo avustaa ja keskustella asukkaiden kanssa. Jokaiselle asukkaalle ja opiskelijalle laitettiin maalarinteipistä nimilappu, jonka sai kiinnittää vaatteisiin. Tämän tarkoituksena oli lisätä luottamuksen ja tuttuuden tunnetta. Asukkaiden vaatteet suojattiin kertakäyttöisillä muoviesiliinoilla. Samalla keskusteltiin asukkaiden kanssa päivän teemasta, taiteen teosta, valmistuksen ja rohkaisten heitä heittäytymään rohkeasti uuteen kokemukseen.

Virittäytymisen aloitimme esittelemällä itsemme, tuokion tarkoituksen ja tänään käytettävän tyylin käyttää värejä ja työkaluja. Tyhjälle kangastaululle näytimme maalaustekniikan, jota oli tarkoitus toteuttaa eri väreillä. Esittelimme eri maalausvälineet, joilla väriä voi levittää. Sen jälkeen jaoin asukkaille omat maalauspohjat. Jokaisen asukkaan ohjaaja tuki esittelyämme kertaamalla ohjeita.

6.2 Taidetyöskentely

Aloitimme varsinaisen taidetyöskentelyn. Joillakin asukkailla oli vaikeuksia aloittaa, joten vieressä oleva ohjaaja motivoi asukkaita henkilökohtaisesti. Osalle asukkaista kävimme näyttämässä kädestä pitäen, miten alkuun pääsee. Monet tarvitsivat aloittaakseen rohkaisuja, mutta värien alkaessa ilmestyä kankaan pintaan he alkoivat innostua ja alkoivat kuvailemaan maalausprosessiaan. Oman työn edistymistä kuvailtiin ohjaajille ja asukastovereille ja asukkaat miettivät mitä kankaalle on muodostunut. Jakamisprosessi käynnistyi siis jo taidetyöskentelyn aikana.

Jotkut asukkaista saivat maalauksen ennen muita valmiiksi. Muiden valmistamista odotellessa aika täyttyi keskustelemalla tai kuuntelemalla muiden keskustelua. Ohjaajat huomioivat aikaisemmin työnsä valmiiksi saaneet keskustelemalla lopputuloksesta ja antamalla myönteistä palautetta työstä. Asukkaille jaettiin nimilappu, joihin ohjaajan avustuksella kirjoitettiin asukkaan maalaukselle antama nimi sekä itse taiteilijan etunimi. Taiteen nimeäminen oli osa itse taidetyöskentelyä, mutta se toimi myös siltana varsinaiseen jakamisprosessiin, johon siirryttiin seuraavaksi.

6.3 Taidemaalauksen esittely ja liittäminen

Kun kaikki olivat saaneet maalauksensa valmiiksi, aloitimme jakamisprosessin. Asukkaat saivat esitellä jokainen oman maalauksensa. Tämä toteutettiin niin, että maalaus nostettiin ylös kaikkien nähtäväksi ja maalauksen tekijät ja/tai avustaja sai kertoa maalauksen nimen sekä omin sanoin taulun toteutuksesta ja sisällöstä. Jokaisen taulun esittelyn jälkeen annettiin aplodit taiteilijalle. Jokainen taiteilija tuntui olevan ylpeä niin omasta kuin muidenkin saavutuksista ja kannustavia kommentteja sateli jokaiselle. Siirryimme keskustelussa vähitellen liittämisvaiheeseen.

Liittämistä tapahtui osin jo taidetyöskentelyn aikana. Sanoimme ääneen, että ulkona paistaa tällä hetkellä aurinko. Se näyttäytyi ryhmätilaan. Useissa maalauksissa esiintyi kevätaihe. Toteamalla ääneen kevään lähestyvän nopeasti kiinnitimme asukkaiden huomion nykyhetkeen. Siten asukkaat voivat nähdä juuri tämän hetken myönteisestä näkökulmasta - kevät ja kevään odotus on yleisesti varsin odotettu ja arkeen iloisuutta tuova asia.

6.4 Lopettamisvaihe

Lopetusvaiheessa keskustelu johdatettiin ajatuksiin ennen tuokion alkamista. Monet olivat alussa epävarmoja ja epäilivät omia kykyjään tehdä maalauksia. Jälkikäteen arvioidessaan jokainen oli tyytyväinen kättensä töihin ja saatuun palautteeseen. Näin oli saatu luoduksi toivottua onnistumisen tunnetta asukkaissa.

Tarkoituksena oli myös lisätä asukkaiden yhteenkuuluvuutta ja tarjota tilaisuus toimia vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tarjoilimme siis tässä vaiheessa kahvia, pasteijoita ja keksejä, jotta jääminen tilaan olisi luonnollisempaa. Tarjolla oli myös sosemainen vaihtoehto (vanukasta) sitä tarvitseville. Iloinen puheensorina täytti tilan sekä huumoria ja tarinoita asukkaiden elämästä riitti. Asukkaat jakoivat ajatuksiaan niin keskenään kuin opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa. Monellaakaan asukkaalla ei ollut kiire poistua paikalta. He jatkoivat jutustelua vielä kahvin

jälkeenkin. Koska meillä ei ollut tiukkaa aikataulua odottelimme rauhassa, että asukkaat saavat sanottavansa sanoa.

Yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä pyrimme lisäämään muistelemalla edellisiä kertoja ja asukkaiden lähtiessä muistuttamalla seuraavasta yhteisestä kerrasta ensi viikolla, jolloin taas tapaisimme ja tekisimme asioita yhdessä, aiheena rock´n roll. Kaikki kertoivat odottavansa innolla seuraavaa tapaamista.

Ryhmätilan oven suussa oli hymiöillä varustettu palauteautomaatti ja olimme oven suulla varmistamassa, että kaikki halukkaat muistivat antaa palautetta ja kiitimme jokaista asukasta henkilökohtaisesti osallistumisesta.

Tilan siivoaminen ja tavaroiden palauttaminen alkuperäisille paikoilleen sujui osin muiden opiskelijoiden avustuksella. Siivouksen ollessa valmiina, veimme kuivuneet teokset molempiin asumisyksiköihin. Niissä oli tarkoituksena asetella taulut kuivumisen jälkeen yhteisiin tiloihin näyttelyksi.

6.5 Purku/ toiminnan arviointi

Taidemaalaustuokioon osallistuneet työntekijät täyttivät yhdessä yhteiset palautelomakkeet. Opiskelijat ja opettajat saivat omat itsenäisesti täytettävät palautelomakkeet. Asukkaat antoivat palautteen lähtiessään painamalla omaa mieli-alaansa kuvaavaa nappia ”Hymynaama- koneesta”.

Työntekijöiden ja asukkaiden poistuttua ryhmätilasta jokainen sai keskittyä arviointilomakkeiden kirjoittamiseen. Sen jälkeen purimme auki toimintatuokion herättämät ajatukset ja tunteet. Me ohjauks vastuussa olleet opiskelijat saimme ensin kertoa ajatuksemme vapaamuotoisesti toimintatuokion kulusta ja miten itse koimme suoriutuneen sekä toimintatuokiosta että suunnitteluvaiheesta. Sen jälkeen opiskelijat ja opettajat antoivat jokainen vuorollaan suullista palautetta tukeutuen arviointilomakkeeseen. Arviointilomakkeet kerättiin talteen myöhempää aineiston käsittelyä varten.

7 TAIDEMAALAUSTUOKION TOTEUTUKSEN ARVIOINTIA

7.1 Arviointilomakkeiden aineiston käsittelyä

Diak-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien sekä Koskelan työntekijöiden antamia arvioita oli kaikkiaan 15 kappaletta (työntekijät olivat täyttäneet yhteisen lomakkeen). Kirjallisen arviointiaineiston käsittelimme luokittelemalla jokaisen arviointilomakkeessa olevan maininnan omaan aihealueeseen riippuen siitä mihin maininta kuului. Näistä aihealueista poimimme samat ja samankaltaiset maininnat ja muotoilimme niille yhtenäisen samaa tarkoittavan maininnan. Maininnat kokosimme taulukkoon aihealueiden alle ja niistä laskimme mainintojen esiintyvyyden (TAULUKKO 2.) Kehittämisehdotukset poimimme omaksi taulukoksi (TAULUKKO 3.)

TAULUKKO 2. Taidemaalauksetuokion kirjallisen arvioinnin onnistumiset

TAIDEMAALAUSTUOKION ONNISTUMISET	MAININNAT (KPL)
<i>Kohderyhmän erityistarpeiden huomioon ottaminen:</i>	
Istumajärjestys hyvin mietitty/ jokaisella oli oma ohjaaja (opiskelija) vierellä	10
Erytysruokavaliot huomioitu	3
Sai tehdä omanlaisen teoksen omien taitojen mukaisesti	1
<i>Taidemaalausmenetelmän sopivuus kohderyhmälle:</i>	
Erilaiset maalausvälineet, joita sai käyttää omien kykyjen mukaan	5
Mahdollisti kaikille hyvän mielen	1
Ei vaadi erikoistaitoja maalaamiseen	1
Tasa-arvoinen menetelmä, joka mahdollisti kaikkien osallistumisen toimintaan	1
Mahdollisti yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen ja kaikkien osallistumisen	1
"Taiteessa ei voi koskaan epäonnistua, siten menetelmä soveltuu kaikille."	1
<i>Onnistumisen kokemukset, itsetunnon vahvistuminen ja maalausten arvostus:</i>	
Luovuuden vapauttaminen/mahdollisuus toteuttaa itseään	4
Kaikille onnistumisen kokemuksia	4
Taputukset jokaisen taulun esittelyn jälkeen	1
Osallistujille paljastui itsestään uusia piirteitä	1
Valmiista teoksesta sai hyvää palautetta	1
<i>Vuorovaikutus, yhteisöllisyys ja yhteinen toiminta:</i>	
Keskustelut asukkaiden kanssa/ keskustelut ja kuulumisten vaihto	7
Yhteisöllisyys, opiskelijat ja asukkaat jo tulleet tutuiksi	4
Taide synnytti keskustelua / yhdessä tekemistä	2
<i>Ilmapiiiri:</i>	
Hyvä ilmapiiiri, iloisuus, innostus	13
Asukkaat nauttivat taidehetkestä/ yhteisestä ajasta	9
Asukkaiden kommentit olivat positiivisia/ asukkaat kiittelivät mukavasta tuokiosta	5
Nähdyksi ja kuulluksi tuleminen	3

Jokainen sai olla oma itsensä sellaisena kuin on	1
Asukkailla ei ollut kiire poistua	2
Tasa-arvoisuus	1
<i>Toiminnan toteutus:</i>	
Etukäteisvalmistelut toimintatuokiota varten oli tehty huolella	7
Hyvin suunniteltu	3
Toimiva ajankäyttö toimintatuokion aikana	7
Riittävästi ja monipuolisesti erilaisia tarvikkeita ja välineitä	4
Hyvät tarjoilut	5
Jokaisen työ esiteltiin loppuksi	3
Suojaessut	2
Taideteoksen nimen miettiminen	1
Julisteet/ kutsuesitteet olivat hienoja	2
Vapaus valita aihe itse/ sai tehdä omanlaista taidetta	2
Taulujen esittely toimintatuokion loppuksi	2
Tuleva näyttely osastoille	1
<i>Toiminnan ohjaus:</i>	
Selkeä ohjeistus/ tehtävänanto	9
Neuvonta ja ohjaus onnistunutta/ tuki asukkaille	6
Asiat esitetty yksinkertaisesti ja havainnollistaen	1
Rauhallisuus	1

TAULUKKO 3. Taidemaalaustuokion kirjallisen arvioinnin kehittämisehdotukset

KEHITTÄMISEHDOTUKSET	MAININNAT (KPL)
<i>Arviointilomake:</i>	
Epävarmuus siitä oliko arviointilomake tarkoitettu ohjaajille (opiskelijoille/työntekijöille) vai asukkaille	1
Arviointilomakkeet olisi voinut jakaa vasta asukkaiden poistuttua	1
<i>Toiminnan toteutus:</i>	

Toteutus hieman sekavaa välillä	2
Lopetus hieman sekava. Olisi voinut enemmän ohjata milloin loppuu ja voi lähteä	3
Maalausvälineitä liikaa	1
Opiskelijoiden ohjaus maalausmenetelmiin ja välineisiin, jotta olisivat voineet paremmin neuvoa asukkaita	1
Taustamusiikin käyttö maalauksen aikana	1
Toimintatuokioiden jatkuvuus: kertominen asukkaille milloin on seuraava kerta ja mikä on aiheena	1
<i>Tila:</i>	
Kahden pöydän väli oli ahdas rollaattoreille	1
<i>Asukkaiden ohjaus ja motivointi:</i>	
”Osa asukkaista tuntui olevan ”lukossa”, eikä päässyt oikein tekemisen makuun, kun ei uskaltanut heittäytyä.”	1

7.2 Yhteenvetoa suullisesta ja kirjallisesta arvioinnista

7.2.1 Osallistujien erityistarpeiden huomioiminen

Arvioitsijoiden mielestä kohderyhmän erityistarpeet olivat otettu huomioon hyvin. Monet mainitsivat onnistuneena ratkaisuja opiskelijoiden sijoittamisen asukkaiden väliin, sillä siten asukkaat saivat avustusta omaan työhön ja vuorovaikutus asukkaiden ja opiskelijoiden välillä oli vilkasta. Erityisruokavalioiden huomioimisesta saimme hyvää palautetta sekä siitä, että jokainen saattoi vapaasti toteuttaa omalaisen työn omien kykyjen ja taitojen mukaan.

7.2.2 Taidemaalausmenetelmän sopivuus kohderyhmälle

Onnistumisen kokemukset ja ilon tunteet

Arvioinnissa nousi selvästi esille käyttämämme menetelmän sopivuus kohderyhmälle. Arvioinnissa nousi esille taidemaalausmenetelmämme soveltuvuus kaiken

tasoisille maalaajille, sillä jokainen pystyi osallistumaan maalaamiseen omien taitojen mukaisesti. Arvioinnissa tuli esille, että tämänkaltaista taidemaalauksen käyttämällä, onnistuminen on varmaa. Onnistuminen lisäsi ilon tunnetta, joka sekä tuli esille arvioinnista.

Arvioinnissa tuli esiin onnistumisen kokemukset ja ilontunteet, jotka arvioitsijoiden mielestä valitsemamme taidemaalauksen menetelmä mahdollisti hyvin. Monen mielestä taiteessa ei voi epäonnistua ja täten kaikilla on mahdollisuus onnistumisen kokemuksiin, iloon omasta teoksestaan ja siten myös itsetunnon vahvistumiseen. Palautteenantajien mielestä jokaisen maalauksen esittely, siitä saadut positiiviset palautteet ja taputukset tukivat asukkaiden onnistumisen ja arvostuksen kokemuksia.

Monet palautteenantajat toivat iloisuuden esiin samoin kuin innostuneen ja hyväksyvän ilmapiirin. Mainintoja oli siitä, että jokainen tuli nähdyksi ja kuulluksi, kohdelluksi tasa-arvoisesti ja sai olla oma itsensä sellaisena kuin on. Arvioinnissa mainittiin, että asukkaat olivat tyytyväisiä, eikä heillä ollut kiire poistua paikalta.

Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus

Arvioinnista tuli esille vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen liittyvät asiat. Moni mainitsi sen, että kun opiskelijat ja asukkaat olivat tulleet jo tutuiksi keskusteluun ja kuulumisten vaihtoon oli helppo alkaa. Jotkut mainitsivat sen, että taide hyvänä välineenä synnytti keskustelun aiheita ja yhteistä toimintaa.

7.2.3 Taidemaalaustuokion toteutus ja ohjaus

Saamassamme arvioinnissa ilmeni meidän kiinnittäneen erityistä huomioitava hyvään suunnitteluun ja etukäteisvalmisteluihin. Palautteenantajien mielestä olimme panostaneet hyvin erilaisiin maalausvälineisiin ja tarvikkeisiin, ajan käyttöön, tarjoiluihin sekä pöytien ja asukkaiden vaatteiden suojaamiseen. Muutama mainitsi, että osastoilla olevat julisteet ja kutsukortit asukkaille olivat hyviä ja hou-

kuttelevia. Onnistuneina pidettyinä asioina esiintyi taideteosten esittelyt ja taputukset niille sekä niistä myöhemmin muodostuva näyttely osaston yhteisiin tiloihin.

Mielipiteet tehtävänannosta ja ohjeistuksista olivat enimmäkseen positiivisia. Tehtävänanto ja ohjeistus koettiin selkeäksi, yksinkertaiseksi ja konkreettinen näyttäminen koettiin hyvänä lisänä. Eräs palautteenantaja toi esille ohjauksen rauhallisuuden ja sen, että siinä ei esiintynyt hätköintiä.

Eräs arvioitsija ehdotti, että taustamusiikkia olisi voinut miettiä taidemaalauksen lisänä. Yksi kehittämissuositus oli tilankäytön suunnitteluun liittyen erillisten pöytien väliin. Pöytien väli olisi voinut olla isompi, jotta rollaattorilla olisi mahtunut kulkemaan paremmin. Vaikka saimme paljon hyvää palautetta erilaisista työvälineistä, oli yksi arvioija kokenut, että välineitä olisi voinut olla hieman vähemmän. Muutamalla palautteenantajalla nousi esille kehittämissuosituksena toiminnan sekavuus ja varsinkin lopetukseen olisi toivottu enemmän selkeyttä. Muutama ehdotus oli siitä, että arviointilomakkeet olisi voinut jakaa vasta asukkaiden ja työntekijöiden poistuttua.

7.3 Asukkaiden antama arviointi

Asukkaiden arvio tilaisuudesta hoidettiin nimettömänä hymynaamapalautelaitteen avulla. Asukkaita muistutettiin ja kannustettiin ovella lähtiessä palautteen antamiseen hymynaama-automaatilla, mutta se ei ollut pakollista. Oven suussa pyrimme olemaan selin hymynaama-automaattiin, jotta arviointiin ei vaikuttaisi paine antaa hyvää palautetta ja palaute siten vääristyisi.

11 osallistujaa antoi palautetta hymynaama-automaatilla. Palautteesta 9 painallusta oli kaikista iloisin naama ja 2 painallusta oli toiseksi iloisin naama. Surullisia naamoja ei tullut yhtään (LIITE 3.)

7.4 Itsearviointi

7.4.1 Suunnittelu ja etukäteisvalmistelut

Suunnitteluun ja etukäteisvalmisteluihin olimme käyttäneet todella paljon aikaa ja sen huomasivat myös palautteenantajat. Suunnitteluvaiheessa huomioimme tarkasti osallistujien erityistarpeita ja halusimme maalaustuokion aikana järjestää osallistujille onnistumisen kokemuksia ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa. Koimme tärkeäksi, ettei toiminnan aikana tarvitse miettiä mitä seuraavaksi teemme ja millä tavalla. Ennen tuokion aloitusta virittäydymme siihen ajatukseen, että suunnitelmat ja etukäteisvalmistelut on tehty ja se mitä tuokion aikana tulee vastaan, ratkaisemme ja viemme tuokiota eteenpäin yhdessä.

Mielestämme toiminta oli erittäin suunniteltua ja organisoitua. Emme itse pitäneet toimintaa kovin sekavana, vaikka arvioinnissa siitä tuli muutamia mainintoja. Toisaalta osallistujamäärä oli melko iso, joka aiheutti vilkasta ja kovaäänistä keskustelua haitaten kuulemista ja aiheuttaen mahdollisesti sen, että toiminnan ohjauksesta on jäänyt jotain kuulemamatta. Seuraavan toimintakerran suunnittelisimme ehkä entistä tarkemmin yksityiskohtien osalta – kuten toimintatuokion aikaisen tehtävänjaon. Osallistujamäärä oli melko iso ottaen huomioon osallistujien tarpeet henkilökohtaiseen ohjaukseen ja avustukseen sekä sen, että meitä vastuuhjaajia oli vain kaksi. Olimme sitä mieltä, että muiden opiskelijoiden avustaminen taidemaalaustuokion aikana oli todella tärkeää ja ilman sitä emme olisi saaneet tavoitteitamme toteutumaan. Kaksistaan emme mitenkään olisi pystyneet antamaan tarvittavaa henkilökohtaista ohjausta ja apua työskentelyn aikana.

7.4.2 Maalaustekniikan ja -välineiden valinta ja käyttö

Erilaisilla välineillä halusimme kaikille mahdollisuuden valita mieleinen maalausväline. Valitsemamme maalaustekniikka ja -välineet mahdollistivat karkean ja päällekkäisen maalausjäljen ja siten myös mahdollisuuden onnistumisiin. Halusimme tuoda maalaukseen perinteisten välineiden lisäksi jotain uutta ja erilaista saaden osallistujille luovuuden ja onnistumisen kokemuksia. Meille välittyi samat havainnot kuin palautteenantajille siitä, että asukkaat viihtyivät ja jokainen työsti taideteostaan omalla tyyllillä ja aiheella. Tunnelma oli mielestämme iloinen, kannustava ja osallistuvat olivat mielissään ja innoissaan omasta luovuudestaan ja

aikaansaamistaan maalauksista – sekä myös muiden teoksista. Maalaustuokion aikana havaitsimme paljon iloa ja onnistumisenkokemuksia.

Saamamme palautteen pohjalta pohdimme, että vähemmänkin maalausvälineitä olisi riittänyt ja ehkä se olisi auttanut joitain osallistujia pääsemään helpommin toimintaan käsiksi. Vaikka osa asukkaista valitsi muita kuin esitetyn tavan tehdä taidetta, olisi ehkä selkeämpää käyttää vain yhtä tyyliä per taidetuokio. Toiminnan aluksi huomasimme, että joillakin asukkailla oli vaikeuksia päättää millä maalausvälineellä alkaisi maalausta työstämään. Mielestämme kuitenkin se on varsin tavallista – olimme siihen varautuneet ennakkoon. Loppujen lopuksi kaikki saivat maalauksen tehtyä, eikä kenenkään taulu jäänyt tyhjäksi.

7.4.3 Musiikki, tila ja istumajärjestys

Suunnitteluvaiheessa pohdimme taustamusiikin käyttöä - erityisesti jotakin rauhoittavaa. Päätimme kuitenkin olla käyttämättä taustamusiikkia, koska ajattelimme kohderyhmän keskittymisvaikeuksien vuoksi olevan helpompi keskittyä maalaamiseen ilman musiikkia. Lisäksi edellisiltä toimintakerroilta olimme havainneet ja henkilökunnan palautteesta oppineet, että taustamusiikki saattaa häiritä osallistujien keskittymistä. Toisaalta taustamusiikki olisi todennäköisesti hävinnyt puheen ja keskustelun alle.

Tilaan emme voineet itse vaikuttaa. Sen vuoksi oli sovittava toiminta annettuun tilaan ja sellaisiin pöytiin, jota tilassa ja sen viereisissä huoneissa oli käytettävissämme. Järjestellessämme tilaa ja pöytiä ennen taidemaalaustuokiota huomasimme tilan ahtauden. Päätimme vain yksinkertaisesti hyväksyä, koska järjestelmällä pöytiä eri tavalla ei ongelma olisi korjaantunut. Ajattelimme yrittävämme ohjata asukkaat istumaan siten, että apuvälineitä käyttävät osallistujat sijoittuisivat paikoille, joissa ei olisi ahdasta. Suunnitelmamme tältä osin ei kokonaan onnistunut, sillä alkupuolella osa ilman apuvälineitä kulkevia osallistujia oli huomauttamme istunut tilavimmille paikoille ja olisi jälkikäteen ollut kurjaa alkaa siirtelämään useampaa asukasta eri istumapaikoille.

7.4.4 Asukkaille tiedottaminen

Luultavasti arvioinnissa olisi mainittu enemmänkin kutsuista ja julisteista, mutta palaute oli selvästi keskittynyt enemmän itse toimintatuokion arviointiin. Olimme itse tyytyväisiä julisteisiin ja kutsukortteihin, sillä mielestämme ne olivat tiedottavia ja osaltaan madalsivat kynnystä osallistua toimintaan.

Yksi arviointi liittyi tiedottamiseen asukkaille maalaustuokion aikana, siitä milloin seuraava toimintakerta on ja minkälaisella sisällöllä. Kerroimme asukkaille seuraavasta toimintatuokiosta toivottaen heidät tervetulleeksi jälleen viikon kuluttua. Tämä on todennäköisesti jäänyt kuulematta arvioinnin tehneeltä.

7.4.5 Arviointilomakkeet

Arviointilomakkeet jaoimme siksi asukkaiden ja työntekijöiden ollessa vielä paikalla, koska myös työntekijät täyttivät arviointilomakkeet. Oli selkeämpää jakaa lomakkeet kaikille samaan aikaan. Ajattelimme, että opiskelijat osaavat olla tilanetajuisia ja täyttää arvioinnin sopivan tilaisuuden tullen, kun samassa pöydässä olleet asukkaat ovat poistuneet. Jos pitäisimme toimintakerran uudelleen, jakaisimme todennäköisesti arviointilomakkeet opiskelijoille vasta osallistujien ja työntekijöiden poistuttua. Olisi hyvä ollut etukäteen tietää, että saamme opettajien puolesta arviointilomakkeen toiminnan arviota varten. Siten olisi välttytty tekemästä ylimääräistä arviointilomaketta jo olemassa olevan arviointilomakkeen tilalle. Suunnitteluvaiheessa pidimme kuitenkin erittäin tärkeänä, että saamme muiden arviointia toiminnastamme, ja siksi panostimme arviointilomakkeen laamiseen.

7.4.6 Ohjaus

Eräs palaute liittyi toiveeseen, että avustavat opiskelijat olisi perehdytetty paremmin esitelyyn maalaustekniikkaan ennen maalaustuokion aloitusta. Mielestämme olisi hyvä ennen tuokiota selventää tekniikkaa ja ylipäättänsä koko tulevan tuokion sisältöä ennen itse tuokion aloitusta. Se voisi tapahtua kasvokkain ennen tuokion aloitusta tai ryhmäsähköpostilla hyvissä ajoin ennen toimintatuokion al-

kua. Ensimmäinen opinnäytetyöryhmä oli tiedottanutkin muita opiskelijoita toimintatuokion sisällöstä ja siitä minkälaista tukea kaipaavat muilta opiskelijoilta toimintatuokion aikana.

7.5 Eettiset näkökulmat

Asukkaiden osallistuminen taidemaalaustuokioon oli vapaaehtoista. Paikalta oli mahdollisuus poistua kesken kaiken, mikäli asukas tätä toivoi. Toimintaan ei ollut pakko osallistua tuottamalla taidetta ja taiteen tekemisen sai jättää kesken niin halutessaan. Hyväksyimme sen, että paikalla saattaisi olla osallistujia, jotka maalaukseen osallistumisen sijasta tulisivat vain paikalle kuuntelemaan tai keskustelemaan muiden kanssa. Palautteenanto hymynaama-automaatilla ei ollut pakollista. Asukkaat otettiin kunnioittaen ja arvostaen vastaan, yksilöinä ja tasa-arvoisesti, huomioiden ja hyväksyen heidän erityistarpeensa.

Meillä ei ollut ennakkotietoa asukkaiden sairauksista tai muita yksityiskohtia heidän elämäntilanteestaan. Mitään tietoa heidän henkilökohtaisista asioistaan tai asukkaiden nimiä ei kerätty tätä opinnäytetyötä varten. Hoitajat lisäsivät asukkaiden nimet kutsukortteihin jälkikäteen, ennen kuin jakoivat ne valitsemilleen asukkaille. Kutsukortit jäivät asukkaille itselleen.

8 POHDINTA

Sovelsimme taidemaalaustuokiossa Rankasen taideterapiaan perustuvaa mallia, joka soveltui hyvin taidetoimintaamme. Rankasen mallin liittäminen ja lopetusvaihe ovat varsinaisessa terapiassa syvällisempää ja terapiaryhmissä on osallistujat valittu siten, että osallistujien kognitiiviset kyvyt vastaavat toisiaan. Meillä näissä edellä mainitut vaiheet olivat vähemmän pohdiskelevia ja yhdistäminen omaan arkeen jäi nykyhetkeen yhdistämisen tasolle. Tuokiossamme pääpaino pystyi yhdessäolossa ja tekemisessä, mikä oli tarkoituksen mukaista. Maalaustuokion vaiheet toteutuivat järjestyksessä välillä toinen toisiinsa nivoutuen. Eteneminen sujui suunnitellusti ja asukkaat jaksoivat osallistua koko toiminnan ajan ja olla innostuneita.

Tavoitteenamme oli yhteisöllisyyden ja onnistumisen kokemuksia osallistujille taiteen tekemisen kautta. Saadun arvioinnin ja omien havaintojen perusteella voidaan päätellä, että onnistuimme saavuttamaan tämän toiminnallisen tuokion aikana. Asukkaat viihtyivät, tuottivat taidetta, saivat onnistumisenkokemuksia ja keskustelivat tuotoksistaan iloisesti ja runsaasti. Mukaan mahtui ajankohtaisia asioita, tunneilmaisua ja huumoria.

Taidemaalaukseen oli hyvä väline, jolla saada aikaan keskusteluita ja vuorovaikutusta toimintatuokioon osallistujien välille. Kun osallistujat eivät ennestään tunne toisiaan toiminnan (taidemaalauksen) kautta saatiin aikaan vuorovaikutusta ja siten yhteisöllisyyden tunteita. Osallistujien joukossa oli niitä, jotka eivät pystyneet tuottamaan puhetta ja taiteen avulla heillä oli mahdollisuus ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Asioiden ilmaisu maalauksen keinoin lisää osallistujien kesken tasa-arvoisempaa asemaa – puhekyvyn puuttuminen ei estä ilmaisemasta ajatuksiaan maalaamisen avulla. Yhdessä toimiminen ja vuorovaikutus – sekä sanallinen että sanaton – lisäävät yhteisöllisyyttä asukkaiden välille. Puhekyvyttömillä maalauksen merkitys näkyi siinä, että he saivat onnistumisen ja ilon kokemuksia pystymällä siten ilmaisemaan itseään.

Mielestämme yksinkertaisilla välineillä saa aikaan isoja asioita. Taideteokset jäävät muistuttamaan taidemaalauksenkokemuksesta – luovuudesta, ilosta, onnistumisesta - yhteisön seinille. Ne lisäävät asukkaiden tunnetta yhteisöön kuulumisesta sekä tuovat viihtyvyyttä ja kodikkuutta yhteisiin tiloihin.

Koskelan palvelukeskuksen työntekijät saivat opinnäytetyön kauttamme tutustua toiminnalliseen tuokioon, jossa menetelmänä käytetään taidemaalauksia. Pystyimme näyttämään heille konkreettisesti arjen toiminnassa, miten toteutuksemme toimii heidän asukkailleen. Toivomme heidän saavan toimintatuokiostamme – kuten myös muiden ryhmien toimintatuokioista – ideoita toteuttaa ryhmätoimintaa. Toisaalta koemme, että opinnäytetyöryhmämme kokonaisuudessaan pystyi tarjoamaan asukkaille säännöllisesti tapahtuvaa kuntouttavaa ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa palveluasumiskeskuksen muun toiminnan ohien. Uskomme olleen arvokas lisä kaiken muun arjen toiminnan lisäksi, sillä

kohderyhmämme osallistujat vaativat paljon henkilökohtaista avustusta ja ohjeistusta suoriutuakseen erilaisista toiminnallisista tehtävistä, ja henkilökunnan käytettävissä olevat resurssit ovat rajallisia.

Hyvällä suunnittelulla ja asiakasryhmän erityisominaisuudet huomioimalla on matalan kynnyksen taidetoimintaa helppo soveltaa kenelle tahansa tähän halukkaalle. Oikeilla välineillä ja ohjauksella voi jokainen olla oman elämänsä ”Rembrandtti.” kuten yksi asukkaista asian ilmaisi.

Ehdotuksena taideteemaa voisi jatkaa vaikka teemakevään muodossa. Taidetta voisi tehdä useampina eri kertoina erilaisia tyylejä ja materiaaleja käyttäen. Mukaan voisi ottaa myös plastista sommittelua esimerkiksi paperisaven muodossa. Jälkikäteen voisi järjestää erillisen tapahtuman, näyttelyn, asukkaille ja heidän läheisilleen.

Saimme toteuttaa opinnäytetyömme tavallisesta poikkeavalla tavalla moniammatillisessa opinnäytetyöryhmässä, joka koostui neljästä muusta opinnäytetyöryhmästä. Pääsimme seuraamaan ja arvioimaan muiden ryhmien toiminnallisia tuotioita käyttäen erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Samalla opimme muiden opinnäytetyöryhmien toiminnasta erilaisten toiminnallisten menetelmien käyttöä ja lisäsimme kokemustamme toiminnallisten ryhmien ohjaamisesta. Kehityimme arviointitaidoissamme antaessamme palautetta rakentavasti sekä suullisesti että kirjallisesti muiden opinnäytetyöryhmien toiminnallisesta osuudesta. Moniammatillisessa ryhmässä toiminen tuo arvokasta lisäkokemusta opiskelujen jälkeiseen työelämään, jossa sosiaali- ja terveysalalla panostetaan entistä enemmän moniammatillisiin työtapoihin.

Jatkossa tämänkaltaista ryhmätoimintaa voisi säännöllisesti jatkaa Diak-ammattikorkeakoulun ja Koskelan asumispalveluyksikön – tai vaihtoehtoisesti muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Opiskelijat saisivat arvokasta käytännönläheistä oppimiskokemusta erilaisten toiminnallisten menetelmien käytöstä, asiakkaat mielekästä ja kuntouttavaa tekemistä ja työntekijät konkreettista apua toiminnallisten ryhmien järjestämiseen sekä käytännön vinkkejä erilaisen toiminnan toteutukseen.

LÄHTEET

- Blomqvist-Suomivuori, Lisbeth. Taide-elämysten merkitys hoitotyössä. Teoksessa Inka Ukkola (toim.). Parantava taide. Helsinki: toimihenkilöjärjestöjen sivistysliitto TJS. 60 – 75.
- Heimonen, Kirsi 2011. Taidelähtöiset menetelmät sosiaali- ja terveysalan henkilökunnan arjessa- Miten käy hyvinvoinnin, työn ja taiteen? Teoksessa Väänänen, Ilkka (toim.) Taide käy työssä, taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöissä. Lahti: N-Paino Oy, 37 – 47.
- Helsingin Kaupunki 2017. Sote-palvelujen toimipisteet. Koskelan monipuolinen palveluasumisyksikkö. Viitattu 31.12.2017. www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/koskela-mpk/palveluasumisyksikko
- Hiltunen, Mirja & Rantala, Päivi 2013. Rantala, Päivi & Jansson, Satu-Mari (toim.). Taiteesta toiseen. Taidelähtöisten menetelmien vaikutuksia. Lapin yliopiston julkaisu. Verkkojulkaisuna: <http://theatre-works.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nettiversio.pdf> . 11 – 35.
- Isotalo, Merja, 2013. Taiteen käyttö hyvinvointialalla Suomessa. Teoksessa Malte-Colliard & Lampo (toim.) Voimaa taiteesta – Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. Tampere: Tammerprint.
- Jolanki, Outi; Leinonen, Emilia; Rajaniemi, Jere; Rappe, Erja; Räsänen, Tiina; Teittinen, Outi & Topo, Päivi 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017.
- Jumppanen, Aapo & Suutari, Timo 2013. Hyvinvointia kulttuurista – esimerkkejä kulttuuritoimijoiden sekä sosiaali- ja terveyssektorin yhteistyöstä Etelä-Pohjanmaalla. Mikkeli: Helsingin yliopisto, Ruralia- instituutti.
- Keski-Suomen taidetoimikunta 2011. Taide vaikuttaa! THL: en selvitysraportti. Verkkojulkaisuna: https://thl.fi/documents/10531/126775/Taide_vai_kuttaa_selvitysraportti.pdf .
- Kumpusalo Esko 1991. Sosiaalinen tuki, huolenpito ja terveys. Sosiaali- ja terveyshallitus. Raportteja 8/1991. Helsinki; VAPK-kustannus.
- Mantere, Meri-Helga 2007. Luovuuden ulottuvuuksia taideterapiassa. Teoksessa; Rankanen, Mimmu; Hentinen, Hanna ja Mantere, Meri-Helga. Taideterapian perusteet. Hämeenlinna: Karisto Oy. 91 – 97.

- Nietosvuori, Leena 2011. Työpajojen taikaa Teoksessa Väänänen, Ilkka (toim.)
Taide käy työssä, taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöissä. Lahti:
N-Paino Oy, 103 – 106.
- Okulov, Seija 2008. Yksinolo ois aika orpoo – Vanhusten palveluasumisen yksilölliset tekijät palvelutalon asukkaiden kokemuksissa. Lisensiaatin tutkimus. Kuopion yliopisto.
- Parviainen, Tuire & Pelkonen, Marjaana (toim.)1998. Yhteisöllisyys – avain parempaan terveyteen, työvälineitä hoitotyöhön. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.
- Rankanen, Mimmu 2007. Taidetyöskentelyn eteneminen taideterapiassa. Teoksessa; Rankanen, Mimmu; Hentinen, Hanna ja Mantere, Meri-Helga. Taideterapian perusteet. Hämeenlinna: Karisto Oy. 190 – 199.
- Rantala, Päivi 2013. Rantala, Päivi & Jansson, Satu-Mari (toim.). Taiteesta toiseen. Taidelähtöisten menetelmien vaikutuksia. Lapin yliopiston julkaisu. Verkkojulkaisuna: <http://theatreworks.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nettiversio.pdf> . 4 – 8.
- Roponen-Kohvakka, Jaana 2016. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus yhteisöllisyydestä pitkäaikaishoitopaikoissa asuvien vanhusten kokemana. Opinnäytetyö. Lapin AMK.
- Ruohonen, Eila. Hoitaminen – ”taiteista kaunein”. Teoksessa Inka Ukkola (toim.). Parantava taide. Helsinki: toimihenkilöjärjestöjen sivistysliitto TJS. 22 – 59.
- Sederholm, Helena. Taide on vahva lääke. Teoksessa Inka Ukkola (toim.) Parantava taide. Helsinki: Toimihenkilöjärjestöjen sivistysliitto TJS. 8 – 21.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia, toimintaohjelman 2010 – 2014 loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:17. Verkkojulkaisuna: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/70355> .
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2018. Sosiaali- ja terveystalot. Viitattu 5.4.2018. <http://stm.fi/sotepalvelut>.

- Taipale, Mona 2001. Taidetoiminta vanhustenhoitolaitoksessa. Teoksessa Inka Ukkola (toim.) Parantava taide. Helsinki: Toimihenkilöjärjestöjen sivistysliitto TJS. 79 – 93.
- UNESCO 2001. The universal declaration of human rights – article 27. Verkkojulkaisuna: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf .
- Vilén, Marika; Leppämäki, Päivi & Ekström, Leena 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY oppimateriaalit OY.
- Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liite 1. Toimintasuunnitelma

Liite 2. Kutsukortti ja tiedotusposterit

Liite 3. Arviointilomakkeet

Liite 4. Kuvia

TOIMINTATUOKION SUUNNITELMA

Päivämäärä: 27.02.2017

Tila: Koskelan sairaalan ryhmätila

Tavoite: Järjestää Koskelan sairaalan palveluasumisyksikön asukkaille ryhmätoimintaa tukemalla heidän yhteisöllisyyttä ja kuntoutumista sekä lisäämällä voimavaroja tekemisen ja toiminnan kautta. Tukea asukkaiden osallistuvuutta ja luovuutta toiminnan kautta. Asukkaat ovat työikäisiä aikuisia, joilla on huomattavia puutteita elämönhallinnassa ja –taidoissa, joten he tarvitsevat ympärivuorokautista palveluasumista. Asukkailla on ongelmia kognitiivisissa taidoissa (mm. Muistamattomuutta, keskittymisvaikeuksia, oppimisvaikeutta)

Alustava ("karkea") idea joulukuussa 2017: Käsityö- tai taideaiheisen toiminnan järjestäminen

Ideointia joulukuussa 2017-tammikuussa 2018:

- Lasinalusten maalaamista
- Kankaanpainantaa (T-paita, lippis tms.)
- Yhteinen iso maalaus kankaalle tai isolle paperille
- Kokkailua (laskiaispullien tekemistä, pitsan tekemistä)
- Kivien maalaus
- Ystävänpäivä koristeiden tekeminen yhteisiin tiloihin

Vaihtoehtoista päädyimme siihen, että lähdemme työstämään aihetta " Yhteinen iso maalaus kankaalle tai isolle paperille". Päädyimme kuitenkin siihen, että jokainen tekisi oman maalauksen. Mietimme eri tekniikoita ja valitsimme 3 erilaista tekniikka, joita voisi käyttää:

1. Paperille tiputetaan maalipisaroita ja vedetään lastalla paperin päästä päähän
2. Paperille tiputetaan maalipisaroita, paperi laitetaan pystyyn ja pisarat valuvat tehden paperiin jäljen
3. Marmorikuulatekniikka: muovilaatikon pohjalle laitetaan paperi. Paperin päälle laitetaan maalipisaroita ja marmorikuulia. Laatikkoa heilutellaan, jolloin liikkuvat marmorikuulat tekevät maalijäljet paperiin.

Päädyimme tähän ideaan sen vuoksi, että koimme tällä tavalla toteutettavan taiteen olevan "matalan kynnyksen toimintaa". Tekniikoissa ei ole tarkoitus käyttää pientä piperrystä ja tarkkuutta. Tämänkaltainen taidetekniikka sopii kohderyhmälle, joilla tarkkuuden ja keskittymisen kanssa ongelmia. Tekniikan kanssa ei tule paineita onnistumisesta, sillä lopputulos on sellainen kuin on – omanlainen tuotos ja varmasti onnistunut.

Koskelaan tutustuminen ti 23.01.

- Aiheen hyväksyttäminen
- Tutustuminen

Julisteiden (2 kpl) ja henkilökohtaisten kutsujen tekeminen:

- Asukkaiden mielenkiinnon herättäminen ja informointi toiminnasta, asian näkyväksi tekemistä, kiinnostuksen heräämistä
- Henkilökohtaisella kutsulla haluttiin motivoida asukkaita osallistumaan

Uusi tutustuminen oman ryhmän kesken ti 6.02.

- Tutustuminen ryhmätilaan ja koskelan sairaalaan
- Kyselyt liittyen toiminnan toteutukseen ja mahdollisuuksiin
- Julisteiden kiinnittäminen seinille
- Kutsujen jättäminen hoitajien jaettaviksi ja toiminnastamme kertominen (vuorossa olleet hoitajat olivat epätietoisia toimintakerroista ja niiden tavoitteista ja sisällöstä)

- **Lähdeaineiston etsimistä ja kirjastokäynti ti 6.2.:**
 - Lähteitä (ainakin näin aluksi):

▪

Palautelomakkeen suunnittelu:

- Auttaa saamaan palautetta toiminnastamme
- Näkyväksi onnistumiset ja kehittämiskohteet
- Selventää onko tällaiselle toiminnalle tarvetta ja miten se auttaa asukkaiden osallistuvuudessa/kuntoutuksessa/yhteisöllisyyden tukemisessa

Välineet, joita tarvitsemme ja hankimme ennen toimintakertaa:

- Maalausohjat, paperit
- Maalit
- Siveltimeet
- Lastat
- Vesikipot? Tarvitseeko?
- Sanomalehtiä pöydille + kuivumisalustaksi
- Talouspaperia sotkuja varten

LIITE 1

- ~~Marmorikuulat~~
- ~~Muovilaatikat (esim. Karkkilaatikoja)~~
- Tarjoiluun:
 - Kahvi, maito, sokeri, tee, pahvimukit? Pahvilautaset?
 - Syötävät: ?

TAIDETUOKIO:

Etukäteisvalmistelut:

- Pöytien ja tuolien järjestäminen
- Materiaalien esille laitto
- Muutamien mallien tekeminen eri tekniikoilla
- Kahvien ja tarjottavien esivalmistelut (kahvit valmiiksi termariin?, tarjoilut + mikit yms. Valmiiksi)

Taideosuus:

- Asukkaiden paikalle tuleminen
- Itsemme esittely
- Toiminnan selittäminen ja tekniikoiden esittely
- Toiminnan aloittaminen ja asukkaiden motivointi aloitukseen
- Asukkaiden avustaminen taiteen teon aikana
- Lisätehtävät, jos joku on nopea? Esim. Vapaata maalausta paperille? A4?
- Toiminnan lopettelu: yhteinen katsaus siihen mitä on saatu tehtyä?

Tarjoilu, yhteinen keskustelu ja toiminnan päättäminen

- Toiminnan päättäminen ja kiitokset ja palautteen antamisen muistuttaminen (opiskelijat + hoitajat)
- Asukkaat antavat palautteen lähtiessään palautekoneella. Toinen tarkistaa, että asukkaat muistavat antaa palautteen.
- Tarvitsemmeko avustavien opiskelijoiden apua tarjoilussa? Tuovat esim. Tarjoilut yms. Mukit huoneeseen?
- Asukkaiden lähdön jälkeen siivous ja lopetus muiden opiskelijoiden ja opettajan kanssa

Taidetoiminnan palautteen käsittely:

- Arviointi ryhmän kesken suullisesti
- Palaute muilta opiskelijoilta/opettajilta
- Palaute hoitajilta

TERVETULOA

VAIKUTTAMAAN ASUINYMPÄRISTÖSI VIIHTYVYYTEEN LUOMALLA
ABSTRAKTEJA TAULUJA YHTEISÖN SEINILLE. PIIRUSTUSTAITOJA EI TARVITA,
VAIN AVOINTA MIELTÄ JA LUOMISEN ILOA.

TIISTAINA

27.2.2018 KLO 13:00

TYÖSKENTELYN JÄLKEEN TARJOLLA VIRVOKKEITA JA PIKKUPURTAVAA
TAITEEN TEKO VOI AIHEUTTAA SOTKUA, JOTEN HUOMIOITHAN SEN VALITTESSASI VAATTEITA.

JÄRJESTÄJÄNÄ DIAKIN SOSIONOMI- JA SAIRAANHOITAJAOPIKSELIJAT

TERVETULOA

OSALLISTUMAAN JA ARVIOIMAAN OPINNÄYTETYÖMME TOIMINNALLISTA OSIOTA
KOSKELAN MONIPUOLISEN PALVELUKESKUKSEN KULTTUURITOIMITILOIHIN.

TIISTAINA

27.2.2018 KLO 13:00

LUOMME YHDESSÄ ASUKKAIDEN KANSSA MATALAN
OPPIMISKYNNYKSEN ABSTRAKTEJA TAIDETEOKSIA
YHTEISÖN JA ASUKKAIDEN OMAKSI ILOKSI.

TOTEUTTAJANA RYHMÄ KOLMOSEN OPISKELIJAT PIA JA MARI

TERVETULOA

LUOMAAN ABSTRAKTIA TAIDETTA KANSSAMME

TIISTAINA

27.2 2018 KLO 13:00

TOIVOTTAVAT DIAKIN SAIRANHOITAJAOPIKSELIJAT

KUTSUTUN NIMI

LIITE 3 ARVIOINTILOMAKKEET

PALAUTE TAIDETUOKIOSTA 27.2.2017

Tunsin itseni tervetulleeksi toimintaan mukaan			
Tehtävänanto oli selkeä: tiesin mitä voin tehdä			
Sain tarvittaessa apua ja ohjausta			
Taiteen tekeminen oli mielestäni mukavaa			
Sain onnistumisen kokemuksia			
Haluan jatkossakin osallistua samantapaiseen toimintaan			

Mitä muuta haluat vielä sanoa? Kirjoita se tähän tai kerro meille.

Kiitos osallistumisestasi ja palautteesta!

LIITE 3 ARVIOINTILOMAKKEET

PALAUTE TAIDETUOKIOSTA 27.02.2017

Miten ohjaajat mielestäsi onnistuivat toiminnassaan? Esim.

- Asukkaiden motivointi ja kutsuminen toimintaan
- Asukkaiden mukaanotto ja vuorovaikutus
- Tehtävänannon selkeys
- Asukkaiden neuvonta ja ohjaus

Miten toiminnan sisältö sopi kohderyhmälle?

Mikä mielestäsi onnistui toimintatuokiossa hyvin?

Mitä mielestäsi pitäisi vielä kehittää tai muuttaa?

Mitä havaintoja teit asukkaista? Mitä luulet heidän ajatelleen toimintatuokiosta?

Tyytyväisyytesi palveluumme tänään?

82%
9 kpl

18%
2 kpl

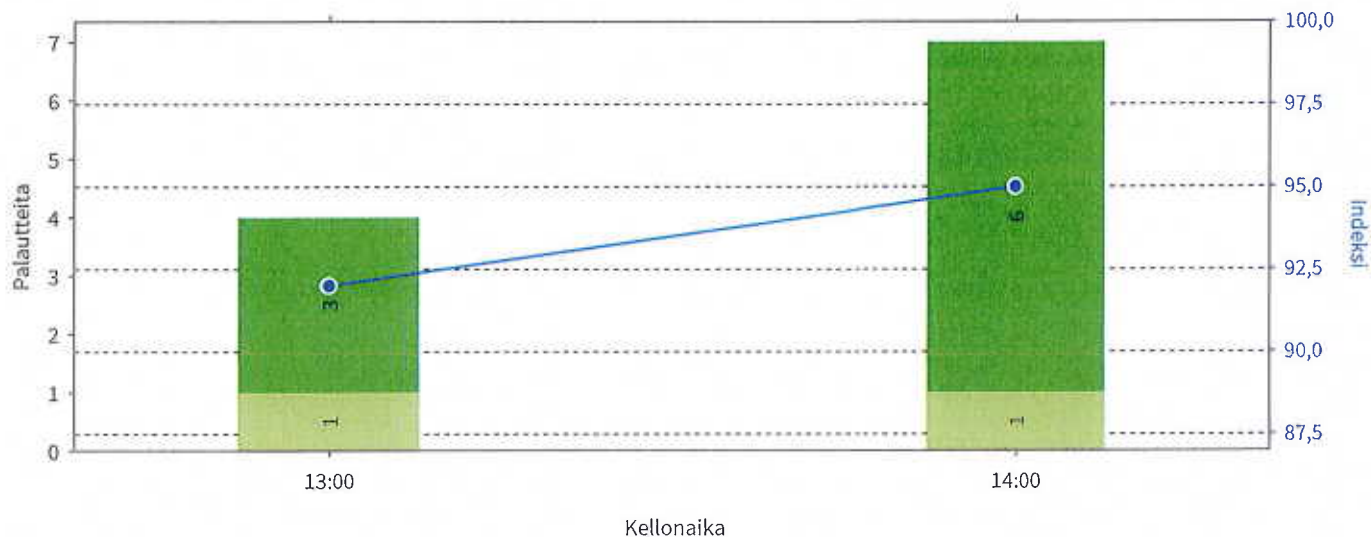
0%
0 kpl

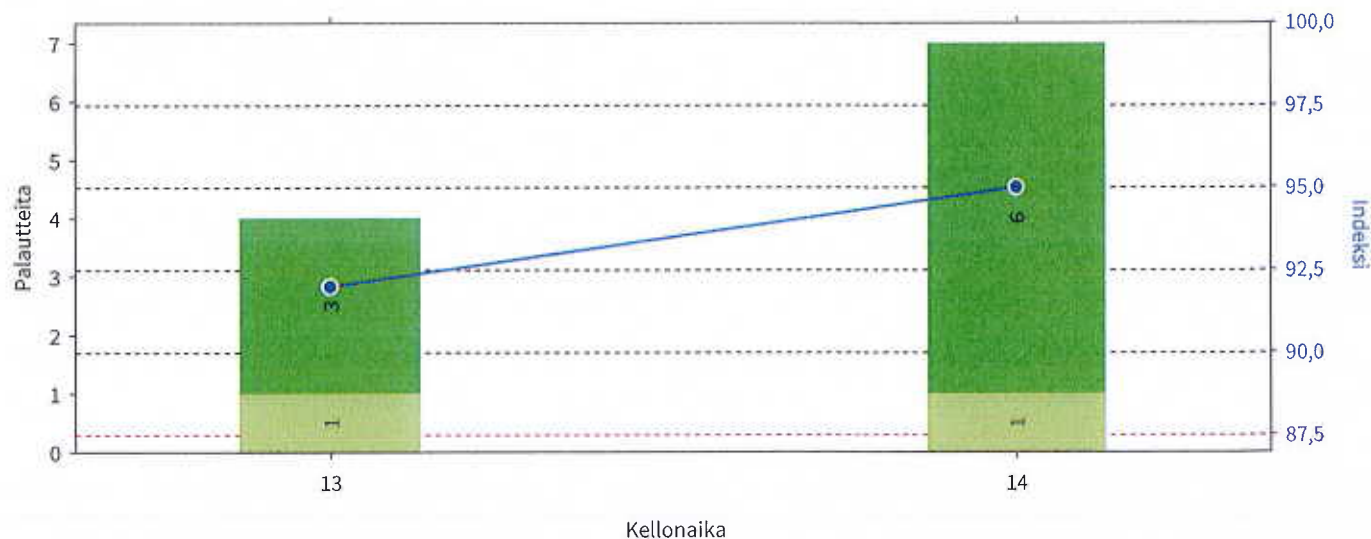
0%
0 kpl

Indeksi: 94.0
Palautteita: 11

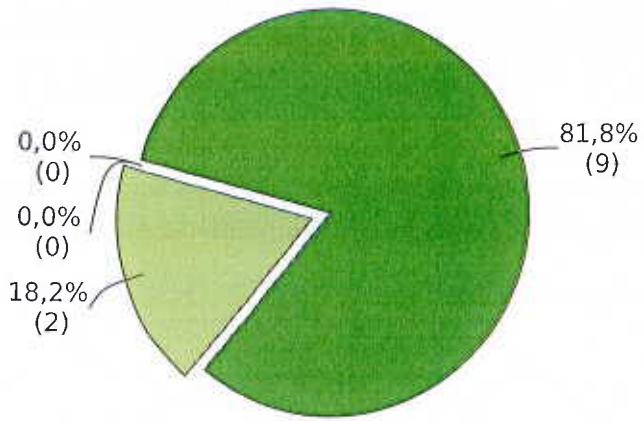
Tulokset tunneittain

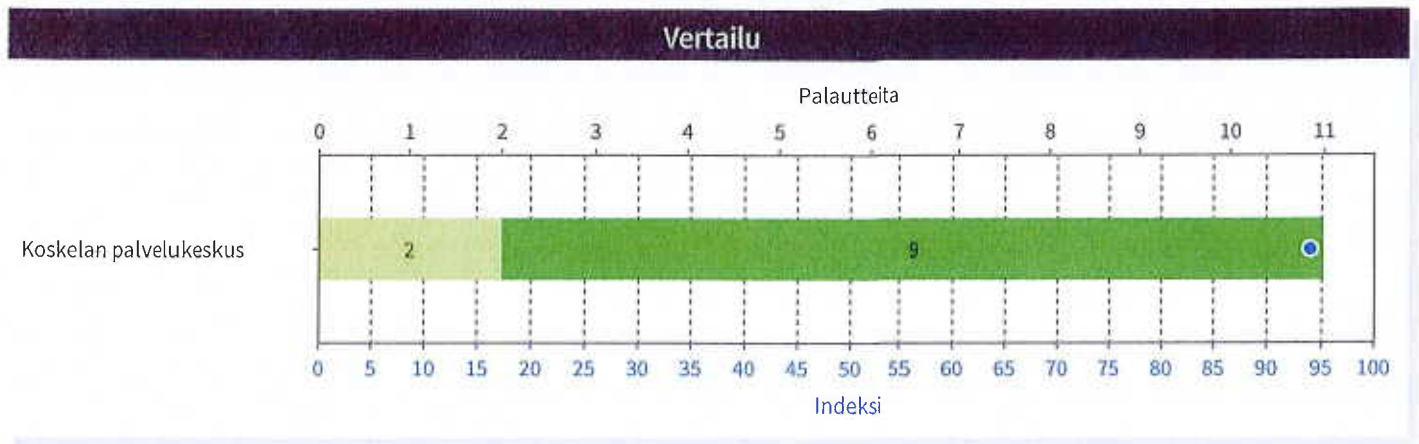

Tulokset tunneittain

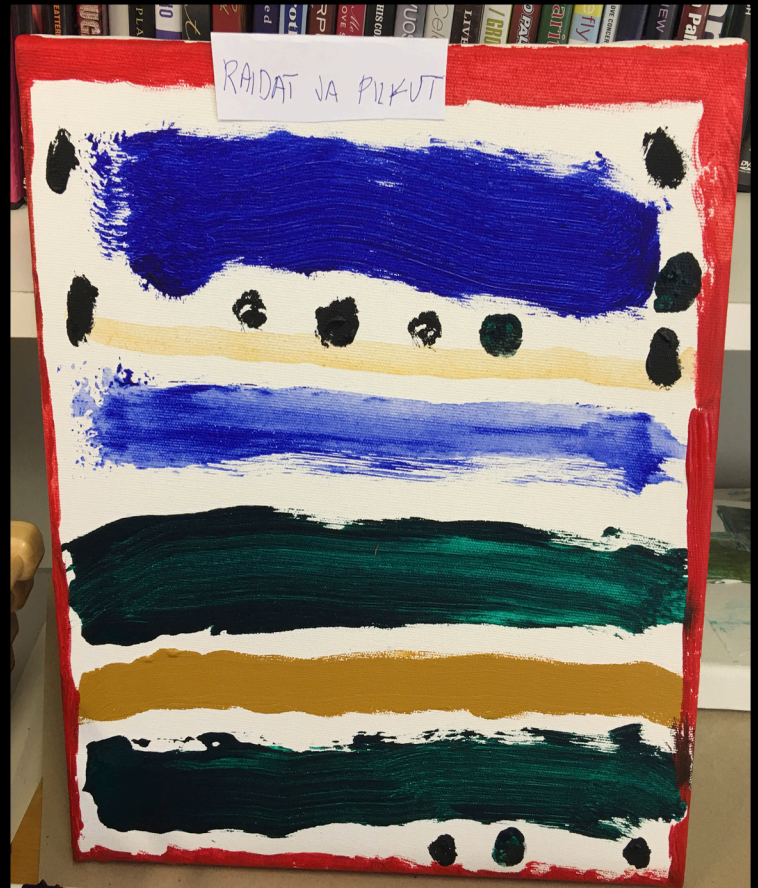
Kokonaistulokset

"TAIDETEOS"

RAIDAT JA PIKUT

PÄÄSIÄINEN
MIEHESÄ

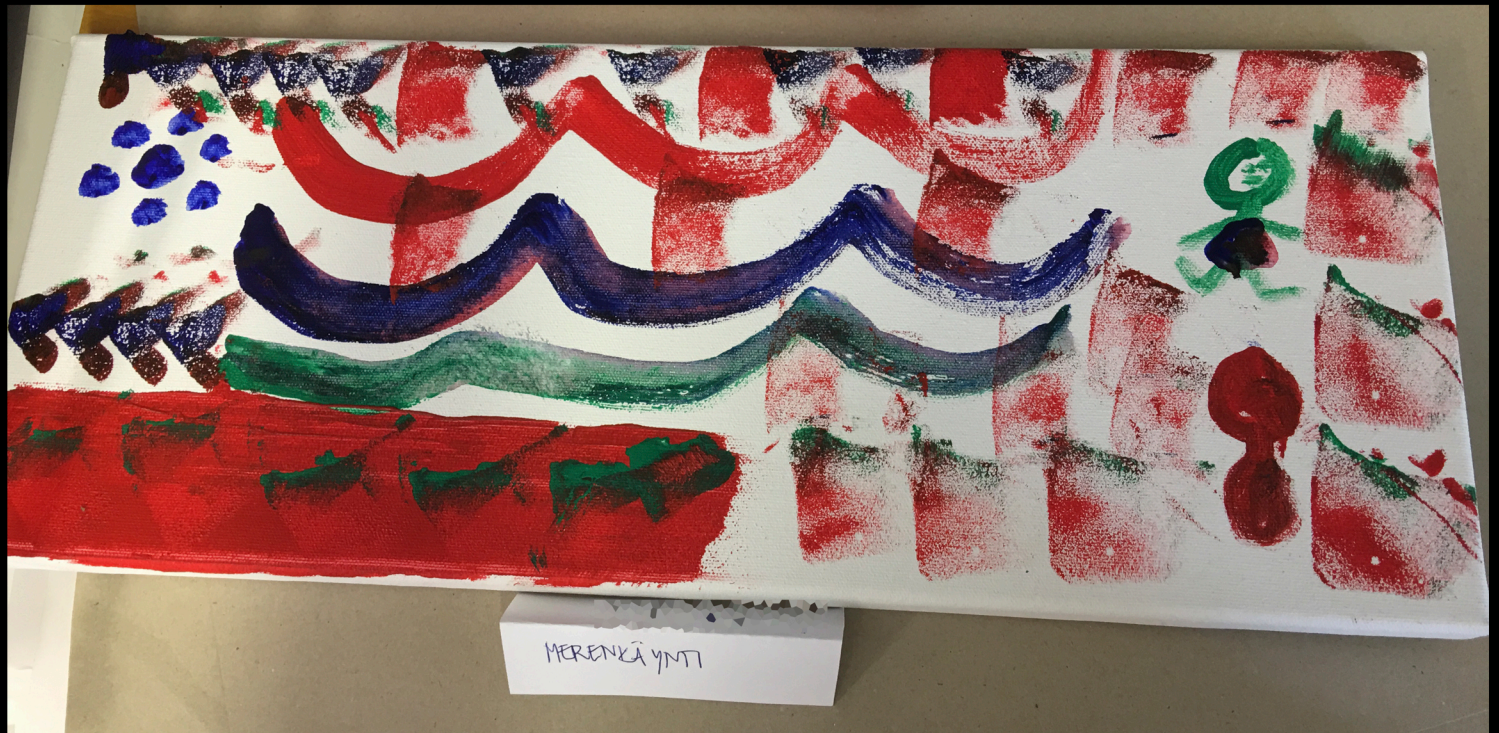
KEVÄTTUULI

KEVÄÄN RAUHA

Syksyn sävel

MERENKÄ YNTI